

ELŐFIZETÉS

HELVETIA:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKI:
Egy évre 26 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HÍRLEVÉL:
4-hatásos példát sor egyszer 20 fill.
minden következéskor 10 fillér.

Nyitólé példát sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, április 7.

Mai számunk főbb közleményei:

- Apponyi a koalícióért.
- Az aradmegyei gazdasági egyesület az állatbehozatal ellen.
- A szerb vámszerződés.
- Viharos jelenetek a zágrábi pör tárgyalásán.
- Polónyi és Lengyel hadakozása.
- Viharok a fuzió körül.
- Hukeri emlékek Sonnenthalról.
- Bojgó színésznők.
- Izgatással vádolt tanító.
- A Maribázy-pár Aradon.
- A „becsület-s” nevelőnő.
- A rabló mecénás.

Gombok az urnában.

Arad, április 6

Százhat ezer korona mellett — így szól az enyegző kommünike, — találta a budapesti gyermeknap urnáiban nyolc reklámbankót, tizenkilenc ólomkoronát, nyolc nadrággombot, kilenc inggombot és egyéb hasonló értékeket, amelyek megakadtak az Osztrák-Magyar Bank pénzolvasó gépein. A pénzolvasó gép megvetéssel lökte félre a nadrággombokat és az inggombokat s bizonyosan azt gondolta: *plui, wie gemein* (az osztrák-magyar bank hivatalaiban a gépek is németül gondolkodnak) becsapni a jótékony-ságot, a tiszteletreméltó urnás hölgyeket és a szegény elhagyott gyerekeket. Ki tudja, hogy milyen szeretetreméltó mosolyokat zsebeltek el és bitortoltak azok az ismeretlen tettesek, akik ezeket a gombokat a krajcárok,

koronák, a főherceg ötszáz koronája és a pénz-előkelők ezresei közé csempészték. Vajjon ezekkel a gombokkal akarnak ők züllött és elhagyott gyermekeket a tisztas társadalomnak megmenteni?

Sajnáljuk, hogy nem tudunk egészen egyet érteni a pénzolvasó gép fölháborodásával s mindazokkal, akik az előbb reprodukált fölfogást magukénak vallják. Bizonyos, hogy a Gyermekvédő Liga célja nemes, derék és nagyszabású; bizonyos, hogy amennyire megérdemelte a százhat ezer koronát, sőt többet, — hiszen nagy tömegekre kell a gondoskodását kiterjesztenie, — ép annyira nem érdemelte meg az inggombokat és a nadrággombokat. De valószínűnek látszik ez a föltevés: azok, akik az inggombokat és a nadrággombokat csempészték az urnába, szívesebben adtak volna valódi százkoronásokat, sőt igaz huszfilléreseket, ha lett volna. Lehet, hogy csak egyszerű gyerekesiny jelei azok, de lehet, hogy az tette oda, akinek pénze nem volt. Vagy talán, mire a harmadik, negyedik urnához jutott, az aprópénze már elfogyott, s kénytelen volt az inggombjához fordulni. Utóvégre, amíg lehet, mindenki inkább jó ember marad, mint svindler, s inkább megnyugtatta a lelkiismeretét pár hatossal, semhogy azt a vádat vegye magára, hogy a jótékonycélú becsapta, sőt megcsufolta.

Ismételve helyet adunk annak a

lehetőségnek: lehet, hogy a gombokat csak a móka vágya szaporította ily tekintélyes számra. De mintha annak komoly oldalát is látnók. Nekünk úgy tetszik, mintha ez a gomb, a mosolyt fakasztó, pénz képében alakoskodó gomb szimbolumot jelentene. A társadalomnak, a publikumnak legelső és kétségen kívül ügyetlen védekezését a követeléseiben és sarcolásaiban tulkapó jótékony-ság ellen.

És tiszteletben tartva mindazon jótékony célokat, amelyek a közadakozásra, a közönség támogatására rá vannak utalva, és a kik, elismerjük, ezt a támogatást olyan helyekre vezetik el, ahol igazán szükség van rá, — ezek az akciók számszerűen is tultergők s eszközeikben is terhesek. Napnap után új és új filantrópikus egyesület születik, amely többnyire az intelligenciának egy azon körét sorozza be tagjai közé. A tagdíjak mellé a felülfizetéseket, jegy-megváltásokat s más adományokat kérő szók, s vögiül az utcai gyűjtés, amely elől semminő élő lénynek nem lehet magát elvonnia: mindezek már a legjobb kedvű adakozónak lelkébe is keserűséget csempészhettek, s talán egy kis néma zugolódást az egyre súlyosabb sarc ellen.

A jótékony-ságra adott pénzeknek pedig meg kell hagyni azt az etikai oldalát, hogy akitől veszik, az magaszántából, hátsó gondolat nélkül adja. Akármilyen nemes, nagy célok van-

Alkohol és nemi élet.

Irtá és a Good Templar rend aradi „Kitartás” páholyának II. nyitványos ülésén előadta:

Auszterveil László dr.

II.

Hogy az alkoholnak a nemi életre gyakorolt hatását jól meglehessen érteni, szükséges előbb tisztába jönni az alkoholnak az agy- és idegrendszerre való befolyásával.

Midőn röviden csak „alkoholról” beszélünk, ez alatt tulajdonképen mindennemű szesz ital értendő: ide tartozik tehát: a gabona pálinka és minden finomabb pálinka, a különböző likörök, Benedikti, grok, stb., gyümölcsborok, bor, sör, pezsgő, rum, csálya, marasquino és még a többi számtalan elnevezésű alkohol tartalmu ital, ami mind nem szép nevéért, szagáért, vagy ízéért, hanem csakis kizárólag alkohol tartalma kedvéért lesz fogyasztva.

Az alkohol az agy működésére való hatásában hasonlít egyikéhez a legelterjedtebb és legsúlyosabb agymegbetegedéseknek, az agylágyuláshoz, a paralyzishez; a kiscokú mámor, a mérsékelt ittasság hasonlít a paralyzis kezdeti tüneteivel; az emberek boldogok, jókedvűek, nagynak, hatalmasnak, nagy befolyásúnak képzelik magukat; sokat fecsegnek, beszélnek, nevetnek; vállalkozási kedvük nagyon emelkedett, mindenhez értenek, mindenbe bele akarnak fogni, mindegre vállalkoznak: e mel-

lett érzékenyek, hamar izgatottak lesznek, elmentmondást nem tűnnek, mindjárt dühbe gurulnak; nagy érzelmi hullámvás van náluk, a sirást hamar és gyorsan nevetés váltja fel; és valamint, ha az ember egy magát boldognak, hatalmasnak s gazdagnak vélő paralytikus elmebetegét józanul szemügyre vesz, s bár a paralytikus magát jól érzi, — mégis egy nagyon szomorú képet, az ő boldog érzésével éles ellentétben egy szájalomra méltó páriát lát maga előtt. Senki sem szeretne az ő helyébe, sorsára jutni, hanem ellenkezőleg borzadállyal gondol mindenki ezen eshetőségre: az alkoholtól mámoros ember állapotát kolleemesnek, szépsnek, boldogitónak és mennél sürűbben megkívántnak tartják, a mi onnan van, hogy a legtöbbször a részeges állapotot az emberek nem józanul figyelik meg, magok is részt vettek az ivásban, ők is mámoros fővel, elhomályosult kritikával nézik az egész képet; józan fővel bírálva a dolgot, a benyomás egészen más; szomorú kép az, hasonlóan s emlékeztetve a paralyzis képéhez, mért a mámoros emberek, a részegeskedő társaságok látszólagos jó kedve, vidámsága élénk, azonban nagyon felületés s üres társalgása tulajdonképen az alkoholnak az agyra való romboló hatásának a következménye.

Schmiedelberg és mások kimutatták, hogy az alkohol agyméreg, idegméreg, bódító, hűdítő tulajdonsággal. Mielőtt a józan ember valamit tesz, azt meggondolja, megfontolja, mérlegeli. A szellemi művellet mechanizmusa ugyanis a

következő: érzékszerveim, észrevevés után agyamban egy érzet keletkezik, ezen érzet már régebbi, agyamban doponált s mintegy nyugalomban levő érzetek, tapasztalatok segítségével, ezeknek társításával, ossotiatiójával gondolkozási folyamatot indít meg, minek eredményéül azután én valamely eselekedetre határozom magam el, pl. ha valaki egy széket hozzám akar vágni, akkor én ezen ütés elől kitérek, de ha közelemben egy árok van, akkor úgy fogok kitérni, hogy abba egyszersmind ne ossek bele, tehát a sértésnek nemesak kitértém, hanem meggondolva s megfontolva célszerűen tértem ki, célszerűen eselekedtem; az alkohol az agynak ezen meggondolási, megfontolási képességét megbénítja, a gondolkozásból mintegy kikapcsolja, aminek megfelelőleg a eselekedetek megszűnnek gondolkozási eselekedetekké lenni, hanem mintegy mechanikus, reflex eselekedetekké devalvalódnak, ennek következtében az alkoholos állapotban levők gyorsabban, hirtelenül, de nem oly okosan, nem oly célszerűen eselekszenek; azon időt, ami eltelik valamely érzet behatásától a eselekvésig, reactionnak nevezzük; ezen reakciós időt finom, ugynevezett psychophysikai készülékekkel mérni tudjuk s e téren kiváló érdemei vannak hazánkban Ransburg Pál dr. híres ideggyógyásznak. Ha egy alkoholos embernek meghagyjuk, hogy pl. egy jelre válaszoljon, akkor ő, — mivel nála a reakciós idő rövidebb, — hamarabb, gyorsabban fog válaszolni, mint a nem alkoholos ember, de többször fog tévedni; ezt mutatják

nek még hátra a humanizmusban, egyszerre valamennyit megvalósítani nem lehet, amint hogy Budapest se lehet egyszerre Páris, Magyarország pedig a bőkezű Anglia. Mértékét kell tehát tartani a jótékony egyesület-alapításokban, a segély-akciókban és különösen mértékét abban a módban, amelylyel a gyűjtést folytatják.

Orvülünk a gyermekliga százhat-ezer koronájának s határozottan nem szép, hogy azok közé ing- és nadrággombokat keverték. De az inggombok közül, amelyek odatévedtek — egy-kettőnek igaza volt.

Apponyi a koalícióért.

A politikai helyzet.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, április 6.

Jövő hét derekáig esend uralkodik a politikában. A döntő tanácskozások szerdán kezdődnek, amikor Wekerle miniszterelnök és Kossuth s Apponyi miniszterek Bécsbe utaznak. Ezen a napon tér vissza Walsecből, ahol a hét elejét tölti, a király is, akinél először Wekerle és Kossuth fognak audiencián megjelenni. A kihallgatásokat megelőzőleg Wekerle és a miniszterek az osztrák kormány tagjaival és a közös bank képviselőivel fognak tanácskozni.

A politika újabb hírei közül érdekes Apponyi egy nyilatkozata, amely a koalíció további fenntartása mellett szól. Politikai körökben ebből azt következtetik, hogy a kormánynak egy kompromisszumos indítványa van, melylyel a helyzetet megoldani véli.

Mai tudósításunk itt következik:

Apponyi nyilatkozata.

Egy hírlapíró beszélgetést folytatott Apponyi Albert gróf kultuszminiszterrel. Apponyi a helyzetről ezeket mondta:

— Téves dolog ma kormányválságról beszélni. Még arra a kérdésre is,

hogy okvetlenül válságnak kell következni, tagadólag kell felelni, mert a koalícióban levő pártok ma mind találkoznak a kartellbank gondolatában. Hogy miként fog a helyzet alakulni akkor, ha a kartellbank tervét Ausztria nem fogadja el, azt most megjósolni nem lehet. Az ellen, hogy a koalíció megsemmisüljön, állást foglalok, mert az abban levő pártok kooperációja, melyek az alkotmány integritásáért együtt küzdöttek, továbbra is országos érdek, teljesen eltekintve attól, hogy e pártok közös feladatukat, az általános szavazaton alapuló választó-reform létesítését, még nem teljesítették. Ma különben még nincs itt az ideje annak, hogy arról beszéljünk, miképpen lehetne a közel jövőben biztosítani a koalált pártok együttműködését.

A kompromisszum.

Más forrásból, alkotmánypárti oldalról ezeket mondták a válság valószínű lefolyásáról:

A kormányválság lefolyása normális lesz. A kabinet, mihelyt nyilvánvaló lesz, hogy Ausztria a kartellbankot visszautasítja — lemond, de a király a lemondást nem fogja elfogadni. Erre Wekerle és Kossuth munkához fognak látni egy kompakt többség megalakítása céljából. Kossuth meg van győződve, hogy a döntő pillanatban a függetlenségi párt zöme ő mellé áll és ez nagyon valószínű, úgy hogy a koalíció továbbra is fenn lesz tartható és a közös bank szabadalmát bizonyos nemzeti vívmányokkal meg fogják hosszabbítani. Egyidejűleg rendezni fogják a katonai kérdéseket is, melyeknek megoldását most készítik elő a közös hadügyminiszteriumban. Ez a válság legvalószínűbb lefolyása. Arról szó sincs, hogy a kormányt függetlenségi pártok adják — se önálló bankkal, se a nélkül. A király erre most semmiképp se hajlandó. Ezt nekünk már az illetékes tényezők értésünkre adták. Azt csak a legvégső esetben fogják megkísérelni, hogy új választásokkal egy 67-es többséget csináljanak. Viszont azonban nagyon valószínű, hogy a Wekerle-Andrássy-Kossuth-kormány már rövidesen új választást fog

csinálni, hogy az eddiginél kompaktabb többséget szerezzen magának és hogy a Justh-Holló-essoportot gyengítse.

Zichy Aladár a királynál.

Bécsből jelentik: A király ma délelőtt Schönbrunnban kihallgatáson fogadta Zichy Aladár gróf személye körüli minisztert, aki a magyar politikai helyzetről referált őfelségének.

Az aradmegyei gazdasági egyesület az állatbehozatal ellen.

Igazgató-választmányi ülés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 6.

Az aradmegyei gazdasági egyesület ma igazgató-választmányi gyűlést tartott, amelyen állást foglalt a balkáni államoknak adandó gazdasági engedmények és az állatbehozatal ellen.

A gyűlésről ezt a tudósítást közöljük:

Keller Iván ügyvezető titkár előadta az elnöki jelentést. Az egyesület elhatározta, hogy ez idén nyár elején Borosjenőn ló és szarvasmarha kiállítását és díjazást, Mária-Radnán szarvasmarha kiállítását és díjazást, Mácsán lókiállítását és díjazást rendez.

Ugyanez a titkár jelenti még, hogy a zárszámadás az 1908-ik évről lezáratott, felülvizsgáltatott, az évkönyvek szétküldése még e héten kezdetét veszi és így a közgyűlésnek ehé 18-án való megtartását mi sem gátolja. Jelenti még, hogy az alispáni hivatal áttette Oszentanna, Máriaradna, Berzova, Konop, Tok, Milova, Odvos, Solymos községek abbeli kérelmét, hogy a jelenlegi tenyész irányról a svmen-tháli-berni tenyész irányra térhessenek át, az áttérés indokainál fogva véleményezve lett.

Ismertette ezután a titkár a keleti államokkal, Romániával és Szerbiával kötendő kereskedelmi szerződéseket. Elhatározta az igazgató-választmány, felír a földművelésügyi miniszternek oly értelemben, hogy az 1906-ik évben életbe léptetett védővámok érvényesülésének első sorban Magyarország érdekében való biztosítása céljából a leghatározottabban tiltakozik a minimális gabona vámok, az állatok és állati termények vámjainak leszállítása, élő állatoknak habár legeltetés címén való behozatala ellen. Felkéri továbbá a minisztert, hogy foglaljon állást oly újabb egyoldali gazdasági kedvezmények megadása ellen, melyek a vám-tarifában biztosított vámvédelem egyensúlyát mezőgazdaságunk terhére egyoldalulag megbontanak.

azon ósmert kísérletek is, melyeket Aschoffenburg, híres német ideggyógyász s psychologus végzett: betűszedőkkel egy bizonyos munkát végeztetett s azt tapasztalta, hogy azok a betűszedők, kik egy korsó sört vagy 2-3 deci bort ittak, az első órában hamarabb dolgoztak, mint azok, akik nem ittak, de többet hibáztak: és ebben rejlik egyik veszedelme az alkoholnak, hogy eleinte a munkaképességet fokozza, de ez csak rövid ideig tart s csakhamar a munka nehezebben megy, fáradtabb, bágyadtabb lesz a munkás s így, hogy munkaerejét fokozza, ismételnie kell az ivást, de a fokozottabb munkaképesség mind rövidebb ideig tart s végeredményül az ivó ember sokkal kevesebb úgy fizikai, mint szellemi munkát képes végezni: ezért nagy tévedésben vannak a munkások, midőn azon ürügy alatt, hogy többet dolgozhassanak, azt mondják, többet kell inniük; ez tévedés s helytelen fölfogás: jól tudják a katonák, hogy nem ivás mellett sokkal hosszabb s kitartóbb menetelésekre képesek, mint azon csapatok; akik isznak, amint a német hadseregben lefolytatott számos kísérlet ezt kimutatta; vagy a sport emberek is nagyon vigyáznak arra, hogy versenyek előtt, az ugynevezett tréning alatt, alkoholt ne igyanak, mert különben nem elég kitartók, nem eléggé munkabírók; s Nansen, a híres északsarki utazó is írja, hogy az ekspedicióval járó rettentő strapát s hideget ő s emberei eltudták viselni, csak annak köszönhető, hogy az ekspedició tartama alatt szeszest italt nem fogyasztottak.

S épen, mert az alkohol hatása alatt a régebben szerzett tapasztalatok, ismeretek nehezebben eleveníthetők fel, a gondolkodás felületesebb, mintegy mechanikussá válik, a cselekedetek csaknem reflex cselekedetökké alakulnak át, így az önkritika, önfigyelem szenved s mindazon helyes átalakítás, változás, amit nevelés, szerzett jó izlés, illem, erkölcs, kultúra az emberen javított s faragott, az alkohol hatása alatt a gondolkodásból mintegy kikapcsolatnak, az ember szabadon, minden tekintet nélkül tesz-vesz, vágyainak, ösztöneinek szabad teret enged, ezek mintegy fékevesztettek lesznek. Innen az, hogy az alkoholos ember esetleg az első embert, kinek orra neki nem tesz, potlou üti, vagy a cilinderét beveri, a gázlámpát eloltja, vagy a paraszt eszma szárából a bicskáját kihuzza s a legesekelebb félreértésre embertársát leszurja, mivel a meggondolatlanlanságon kívül a szeszest ember nagyon érzékeny, hamar megsértődik, indulatos lesz, dühbe gurul.

Az idegrendszer és az agy bénító hatásának tudandó be az alkohol azon káros hatása is, hogy a fáradtsági s az unalom érzést, az emberi szervezet ezen két fontos, mondhatni biztosító szelepét, (regulátorát) megbénítja, mintegy hatályon kívül helyezi: pedig fontos a fáradtsági érzés: ez jelzi, hogy most már pihenni kell s jó egészségi csak úgy tartható fenn, ha a munkát kellő időben s megfelelőleg pihenés váltja fel, mert ha fáradtan tovább dolgozunk, a fáradtsági érzés benuványa következtében a

fáradtságot kellő időben észre nem véve — sokkal jobban merülünk ki, a kipihenéshez így sokkal több idő kell. Az unalom érzés megbénítása is káros, mert így meg nem fogunk kellő időben a dologhoz; megfelelő kipihenés után az unalomérzés fellepte készíti az embert munkához: mily kínzó érzés az unalom! Látjuk, a gazdag emberek mily leleményességet fejtenek ki a legkülönfélébb passziójátékok, kártya, sportok, utazás, stb. útján az unalomleküzdésére s még sem sikerül nekik, míg az ivó szokások a legkitünőbb unaloműzők: ivással sikerül a nehezen megfékezhető unalomérzést elhallgattatni s így ennek segítségével dolog nélkül akár az egész élet is eltölthető.

Látjuk tehát, hogy a szeszt fogyasztó ember nagy élénksége, jó kedve, élénk társalgása, a mi mindig feltételes, hiszen azért, mert valaki ivott, még okosabb nem lehetett, — sok becséde, feesége, fokozottabb cselekvési buzgalma, mind-mind az agynak hűdítéséből magyarázható, illetve az alkohol agybénító hatásának a következménye, mert az alkohol az önkritikát, az önbirálást, a meggondolási, megfontolási képességet cselekedeteinkből, magyiseletünkben, beszédünkben kikapcsolja s így az eddig megrendszabályozott ösztönök s vágyak fékevesztettek lesznek.

A fennebbieket szem előtt tartva, könnyen lesz magyarázható és megérthető az alkohol hatása a nemi életre.

Kemény Szilárd titkár előadja a Hontvármegyei Gazdasági Egyesületnek átíratát, mely szerint az egyesület a földmiveltésügyi miniszterhez felírt az 1908. év augusztus havában életbe léptetett husvizsgálati szabályrendelet ellen és azt hasonló felíratallal támogatni kéri. Előadó ismerteti, hogy Hontvármegye tévesen értelmezte a szabályrendeletet és azért támogatja azt; — az igazgató-választmány az előadó javaslatára az ügy felett napirendre tért.

Keller Iván ügyvezető titkár ismerteti, hogy az Arad-Csanádi Egyesült Vasutak a cukorrépa, cukorrépa szelet és zöld melasse szállítási díjtételét 1909. év január elsejétől feleremelte. Előadó ismertette az elnöki indítványt, melynek értelmében az igazgató-választmány elhatározta, hogy egy jól megokolt kérvényben fogja kérni az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak igazgatóságát, hogy az új díjtételeket helyezze hatályon kívül és a régieket léptesse újra életbe.

A gyűlésen részt vettek: Vásárhelyi József igazgató elnök elnöklete alatt Friebeisz Miklós al-elnök, Keller Iván ügyvezető titkár, Kemény Szilárd titkár, Halmai Andor, Kintzig János, ifj. Kónopny Kálmán, Vásárhelyi Dezső, Heinrich Sándor és Meiszner Ernő igazgató választmányi tagok.

Izgatással vádolt tanító.

Felmentő táblai ítélet.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 6

Több ízben megemlékeztünk már Popovics Demeter kuvini gör. kel. román tanító bűnügyéről. Popovicsot az aradi ügyészség izgatás vétségével vádolta. A vád szerint Popovics részint a gör. keleti hitfelekezetűeket a reformátusok ellen, részint a román nemzetiséget a magyarok ellen gyűlöletre izgatta. Biztatására tanítványai, egy alkalommal a magyar iskola tanítványait rühes juhoknak, büdös kálvinistáknak nevezték továbbá a következő kis versszettel esufolták a magyar iskolába járó tanulókat:

Magyar, magyar vaskaró,
Akasztófára való,
Árpa, kenyér, zabhaluska,
Szaladj magyar, jön a muszka.

A vád szerint, ezt a verset Popovics, a gyoroki iskolába járó tanulókra vonatkoztatva, ezzel egészítette ki: „Igy járjon Árpád egész nemzetsége.” Más alkalommal a román karácsony második napján, a templomi gyülekezet előtt Lazareszk Györgyről a ministráns ruhát lehuzva, ezt mondotta neki: „Inkarnatus magyar, eredj a gyoroki templomba”. Az aradi törvényszék a kihallgatott tanúk vallomásaival, különösen Szerb György, Popovics János koronatanúk és több iskolás gyermek vallomásaival bizonyítottan találta az ügyészség vádját és Popovics Demetert, — aki ellen felettes hatósága fegyelmi eljárást is tett folyamatba — a btkv. 172. §-a második bekezdésébe ütköző és ugyanazon szakasz első bekezdése szerint büntetendő egy rendbeli, folytatólag elkövetett izgatás vétségében bűnösnek mondotta ki és ezért három havi államfogház és 100 kor. pénzbüntetésre ítélte el.

A vádlott felebbezése folytán — mint Nagyváradról jelentik nekünk — Molnár Géza táblai tanácselnök elnöklete alatt ma tárgyalta az ügyet a nagyváradi ítélőtábla. A vádlott védőjeként Marsieu Jusztin dr. aradi ügyvéd jelent meg. A védő azzal argumentált, hogy az egyik koronatanú pereskedésben áll védencével és így vallomása elfogult, a másik tanú vallomását pedig nem lehet figyelembe venni, mert egy tanú azt vallotta róla, hogy megvesztegethető. A kihallgatott gyermekek részben bevallották, hogy haragosai a tanítónak, részben csak 12 évesek és így vallomásaikra nem tettek esküt. A védő mindezek alapján

Popovics Demeter felmentését, míg a kir. főügyész az ítélet helybenhagyását kérte.

Hosszas tanácskozás után hirdette ki a tábla ítéletét, amelyvel Popovics Demetert teljesen felmentette, mert úgy találta, hogy a terhelt tanúk vallomása elfogult.

Az ítélet jogerős s így a meghurcolt embert most rehabilitálják.

A szerb vámszerződés.

A balkáni események.

— Távirati tudósítás. —

Arad, április 6

Szerbiában, ugylátszik, rövid időre szélesend következett be. Az annekszió ügye már alig izgatja a kedélyeket és a monarchiával való viszony tekintetében a kereskedelmi szerződés körül folyik a vita. Szerbia legalább is az eddigi kontingenst követeli, a monarchia pedig főképp az agrár mozgalomra való tekintettel kevesebb állapot-behozatalt akar megengedni. A döntő tárgyalások ez ügyben csak husvét után kezdődnek.

Mai távirataink, melyek közül kettő régebbi határösszeütközésekről számol be, itt következnek:

Péter király Bécsben?

Belgrádból jelentik: Ugy Bécsből, mint Rómából érkezett hírek szerint biztosították a szerb kormányt, illetőleg Péter királyt, mielőtt Magyarország-Ausztria és Szerbia közt a régi barátságos viszony úgy politikailag, mint kereskedelmileg helyreáll — Bécsben hajlandók Péter királyt hivatalosan fogadni. Péter királyt tudvalevően trónralépte — 1903. — óta nem fogadta egy külföldi udvar sem. Péter el sem hagyta öt év óta Szerbiát és most forró kívánsága, hogy egészségének helyreállítására rövid időre külföldre menjen.

Az új szerb trónörökös.

Belgrádból jelentik: A Lokalanzeiger itteni levelezője beszélgetést folytatott Stojanovics közoktatási miniszterrel, az ifjú radikálispart vezérével és a trónörökös tanulmányi bizottságának az elnökével.

Stojanovics kijelentette, hogy a lapoknak a trónörökös tanulmányaira vonatkozó hírei nem felelnek meg a valóságnak. Legalább tíz napig kell várni, míg ebben az ügyben egészen tisztán láthatnak. Még nem bizonyos, hogy a trónörökös Szerbiában marad-e, vagy pedig külföldre megy, hogy tanulmányait befejezze. Nem igaz, hogy Ausztria-Magyarország a kereskedelmi szerződési tárgyalásokra vonatkozólag Szerbiának ajánlatot tett, mert még azzal sincsenek tisztában, hogy micsoda alapon fogják a tárgyalásokat megejteni.

György és Sándor.

Belgrádból jelentik: György volt trónörökös közvetlenül a husvétünnep után Londonba utazik, ahol rövid ideig marad inkognitóban, azután visszatér Szerbiába és a szerb hadsereg szolgálatába lép, nem pedig az oroszba. Sándor trónörökös husvét után a bonni egyetemet fogja látogatni.

A kereskedelmi szerződések.

Bécsből táviratozzák: A román kereskedelmi szerződés tárgyában a tárgyalásokat befejezték. A szakreferenseknek sikerült a tel-

jes megegyezés. Néhány nap mulva a szerződés jogi érvénybe lép.

Belgrádból jelentik: A szerb-osztrák-magyar kereskedelmi szerződés tárgyalása husvét után veszi kezdetét. Itt nagyon jó benyomást tesz az, hogy a tárgyalás Belgrádban fog folyni.

Belgrádból táviratozzák: Forgách gróf és Milovanovics külügyminiszter között tárgyalások folynak, melyeknek céljuk, hogy egyezséget hozzanak létre a husvét után megkezdendő kereskedelmi szerződés iránt. Természetesen kizárólag az állapot-behozatal kérdése áll a tárgyalások előterében. Szerbia minimumként az eddigi kontingenst — azaz 35 ezer darab szarvasmarhának és 70 ezer darab sertésnek átengedését — kéri. Forgách gróf ezzel szemben kijelentette, hogy Ausztria-Magyarország, tekintettel az agrárius körökben uralkodó hangulatra és a Romániának adott kontingensre, nincs abban a helyzetben, hogy ezt a követelést teljesítthesse. Ennélfogva Szerbiának kisebb kontingenssel kell megelégednie.

Üszétközések a határon.

Cettinjéből jelentik: A Glas Crnagorea hivatalos lap jelenti: Hun báró osztrák-magyar követ szóbeli tiltakozást tett külügyminiszterünk előtt amiatt, hogy határországunk a múlt szombaton Velja Broica mellett, osztrák területen rátámadt egy osztrák-magyar járőrségre, rája tüzelt, két katonát elfogott és a vezénylő tiszt sapkáját átlukasztotta egy golyó. Külügyminiszterünk azt válaszolta, hogy az esetről mitsem tud, de jelentést vár róla és szigorú vizsgálatot rendelt el. Kevés idő múltán Antiváriból tudósítást kapott a hadügyi és a belügyi minisztérium arról, hogy egyik járőrségünk, amely négy katonából állt s amelyhez egy pásztorember csatlakozott, Mali Sokol mellett, montenegrói területen osztrák-magyar patrouilt látott, amely egy hadnagy vezetése alatt tíz fegyveresből állott.

Határországunk felhívására az osztrákok menekültek, mire a mieink vak töltésekkel utánuk lőttek. A százevények közül kettőt elfogtak. Egy tiszt sapkát is találtak. A hadügyminiszter nyomban rendelkezett, hogy a két foglyot Cettinjébe fessék. Ott, külügyminiszterünk és az osztrák-magyar követség egyik tagjának jelenlétében, kihallgatták őket. Vallomásukkal megerősítették az Antiváriból kapott jelentést, hogy az osztrák-magyar járőrök messze beértek a montenegrói határon és az eset montenegrói területen játszódott le. A tiszt sapka sértetlen volt. A fejedelmi kormány várja az osztrák-magyar követség választását arról, hogy az esetet elhatározottként tekintik-e, mert ellenesetben vegyes-bizottság vizsgálná meg, hogy miként történt az eset. Ez okon a fogoly katonákat még Cettinjében tartják.

Szerajevóból jelentik: Verdostéből érkezett jelentés szerint a múlt héten egy magyar őrzetöt a határon agyonlőttek. Egy másik, a határszéli vasút őrzetére kirendelt detaschement egy banda megtámadott s a vezénylő tiszt karját átlőtték. Szerajevóban letartóztatott két szerb törzstisztot, akik kéményseprőknek öltözve tervrajzokat készítettek a város erőd-ményeiről. Elfogták őket. Nagy összeg pénzt, térképet és irásokat találtak náluk. A múlt pénteken a veletovai határon ötven fegyveres szerb lépett bosnyák területre. De mert békés szándékról tettek vallomást, jelentést tettek róluk a külügyminiszternek.

Viharok a fuzió körül.

Aradi sportegyesületek közgyűlése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 6

Ma este két aradi sportegyesület is tartott rendkívüli közgyűlést a sokat emlegetett fuzió ügyében. A helyzet ma az, hogy az Atletikai Klub óhajtja a fuziót, a Tornaegyesület tagjainak egy része pedig nem. Az Atletikai Klubból vagy ötvenen majorizálás céljából a napokban a tornaegyesületbe léptek s a tornaegyesület mai közgyűlésén élni kívántak tagsági jogaikkal. Szavazni akartak, de a régi tagok — köztük az elnök is — nem osztották a szavazási jogra vonatkozó nézetüket. Ebből nagy vihar keletkezett, amelyről alább az olvasó bő részleteket talál.

A tornaegyesület közgyűlése előtt az Atletikai Klub tartott csöndes gyűlést.

A mai két gyűlésről ezt a tudósítást közöljük:

Az Atletikai Klub közgyűlése.

Rendkívül nagy érdeklődés mellett tartotta meg ma délután 5 órakor a „Millenium” kistermében az Aradi Atletikai Klub közgyűlést.

Szathmáry János elnök bemutatta a közgyűlésnek az A. T. E. és az A. A. K. által kiküldött ötös-ötös bizottságának tárgyalási feltételeit és a megállapított alapszabályokat. Bemutatta a közgyűlésnek a tárgyalásokról felvett és aláírt jegyzőkönyveket. A közgyűlés ünnepeszerű méltósággal tette magáévá az ötös bizottságok határozatát és a közgyűlések elé nyílt kérdés gyanánt hagyott pontokra kimondta, hogy az egyesület címeül az

„Aradi Atletikai és Torna Klub” címet veszi fel, az Aradi Torna Egyesület 7637 kor. 15 fillér tornacsarnok alapját továbbra is alapszabályilag lekötve önálló tornacsarnok alap gyanánt óhajtja kezelni, fentartani, — nemcsak a torna cél érdekében, de a gyanusítások legesekélyebb vonását is elhárítandó magáról.

Tagfelvételeiben továbbra is fenntartja az eddigi alapszabály rendelkezéseit, a két egyesület céljainak szolgálata érdekében felállítja az atletika, evezés, torna és football, valamint női torna szakosztályokat s a klub társadalmi életének ápolása érdekében kaszinó helyiség fenntartását szükségesnek látja.

Az Aradi Atletikai Klub ez egyhangú határozatának a Torna-egyesület közgyűlésén való tolmácsolására felkérte Szathmáry János elnököt.

Izgalmas közgyűlés.

Ma este tartotta az Aradi Tornaegyesület rendkívüli közgyűlését, melynek az Urban Ivan elnök által felvetett kérdésben, az Aradi Atletikai Klubbal való fuzió kérdésében kellett volna határozni. A sokat pertraktált és hírlapi cikkekben is szellőztetett kérdésnek tárgyalására azonban nem is került sor, mert a másfél órán át tartó, rendkívül izgalmas és szenvedélyes hangú közgyűlésnek egyedüli tárgya ama kérdés felett való vita volt, van-e szavazati joga azon ötven tagnak, akik legnagyobb részt az Aradi Atletikai Klub tagjai közül, egy hónappal ezelőtt léptek be az Aradi Tornaegyesületbe és határozhatnak-e ezek a tagok, akik tehát mindkét egyesület kötelékébe tartoznak, a fuzió kérdésében. E kérdés felett való vita óriási hullámokat vert fel. Folytonos lármá, taps, kiáltás és dühöngés töltötte be a városháza közgyűlési termét és az elnöklő alelnök, Steinitzer Pál dr., aki ellen az új tagok az

ülés folyamán bizalmatlansági indítványt nyújtottak be, végül is kénytelen volt az eredménytelenül végződő ülést berekeszteni.

Az izgalmas jelenetekben bővelkedő ülés lefolyását a következőkben adjuk:

Steinitzer Pál dr. alelnök megnyitja az ülést és előterjeszti Urban Ivan elnök levelét, aki a Tornaegyesületben 8 év óta viselt elnöki állásáról lemond, mert az általa felvetett fuzió kérdése a tagok között nem talált egyhangú támogatásra, sőt a tagok egy része e kérdésből kifolyólag őt megtámadta. Steinitzer dr. indítványozza, kérje fel a közgyűlés az elnököt állásának további megtartására, hibáztatja azonban, hogy az elnök a fuzió nagyjelentőségű kérdését előzőleg meg nem tárgyalta a klub vezető férfiival. Ezt elfogadta a gyűlés.

Napirend előtt Sugár Jenő dr. szólalt fel, aki annak kifejtése után, hogy ezen a közgyűlésen olyan tagok is akarnak dönteni a fuzió kérdésében, akik egy félórával ezelőtt ugyanezen kérdésben az Atletikai Klubban határoztak, indítványozza, hogy az egyesülés kérdésében a Tornaegyesületnek csak azon tagjai határozhatnak, akik egyúttal nem tagjai az Atletikai Klubnak. Onmagával senki sem köthet szerződést. Jogi képtelenség, hogy ugyanazok határozhatnak a Tornaegyesületben, akik rövid idő előtt az Atletikai Klubban határoztak.

Szathmáry János, az Aradi Atletikai Klub elnöke nem osztja Sugár dr. nézetét. Ő 32 éve tagja a Tornaegyesületnek és nem hagyja magát elűtteni a szavazás jogától. Epegy az újonnan belépett tagoknak is van szavazati joguk az alapszabályoknál fogva.

Steinitzer elnök: Aki 30 éve tagja az egyesületnek, azt feltétlenül megilleti a szavazati jog, akik azonban ezelőtt egy hónappal léptek be, de tagsági díjat nem fizettek, azoknak ő elnöki jogainál fogva a mai közgyűlés tartására a szavazati jogot meg nem adja. (Viharos éljenzés és taps a Tornaegyesület régi tagjai között.)

Vadász Armand dr.: Jogot csak az gyakorolhat, aki kötelességet teljesített. Ez a kötelesség a pénznek, a jó öreg pénznek lefizetése. A Tornaegyesület új tagjait addig semmiféle jog meg nem illeti, míg a tagsági díjakat be nem fizették. Hivatkozik az új tagok jogérzetére, amelyet feltételez bennük. (Nagy zaj az új tagok között.)

Szántay Béla: Fogja be a száját. Szemtelenség ilyeneket beszélni!

Vadász dr.: Biztosítom a közbeszóló urat, hogy tudok nála gorombább lenni!

(Közbekiáltások: Elhisszük! Jogot a népek! Menjén a piacra!)

Vadász dr.: Névszerű szavazást kér, hogy az új tagok, akik nem fizették be a tagsági díjat, — szavazhatnak-e? (Zajos helyeslés a régi tagok között.)

Vas István dr. ellenzi Sugár dr. indítványának feltevését, mely a mai közgyűlés tárgysorozatába felvéve nem volt.

Sugár dr. fenntartja indítványát és szavazást kér a felett. Az újonnan belépett pártoló tagok e szavazásban, melyben róluk van szó, természetesen nem szavazhatnak. (Felkiáltások: Szavazzunk!)

Szathmáry János éles hangon kel ki az elnök eljárása ellen. A közgyűlés nem változtathatja meg a tagok jogait, az elnök annál kevésbbé. Az elnöknek első kötelessége az alapszabályokat betartani és azokat ismerni. Azt hiszi, az elnök részéről tévedés forog fenn és felkéri, hogy kijelentését vonja vissza. (Nagy zaj.)

Elnök: Az ő részéről tévedés nem forog fenn. Az alapszabályok világosan intézkednek a tagok jogairól és kötelességeiről. Joga csak annak van, aki tagsági díjait megfizette. Ez a tornaegyesület évtizedes gyakorlata, amelytől ő el nem tér. (Élénk éljenzés a régi tagok között.)

Kömives József (a Tornaegyesület pénztárosa): Ha ebből az elvből indulunk ki, úgy a régi tagok közül is sokaknak kellene a terem-ből távoznia. Az új tagok nevében eleget tesz kötelezettségüknek és lefizeti az első havi tagsági díjat.

Ezzel egy száz koronás bankjegyet vesz elő és az elnök elé az asztalra teszi. (Tomboló éljenzés és taps az új tagok között.)

Reisinger dr.: Az új tagok a tagsági díj lefizetése dacára sem szavazhatnak. Egy egyesület alapszabályai nem a legfőbb érvényűek. Az erkölcsiség elvébe ütközik, hogy valaki a saját ügyében szavazzon, amelyben érdekelve van. Ezt a kir. Kuria már számtalanszor kimondotta. Az új tagok galantériájára apellál. Nem tetelezi fel az Atletikai Klub tagjairól... (Felkiáltások: Itt nincs Atletikai Klub tag, itt csak Tornaegyesületi tag van!) hogy oly dologban szavazzanak, melyben közvetlenül érdekelve vannak (Zajos helyeslés a régi tagok között.)

Elnök: Elsősorban Sugár dr. indítványa felett fogunk szavazni. Nem áll meg az az elvetés, hogy nem volt tárgysorozatba tűzve. Hozzászóltak mindenfelől, tudomásul vették. Ezen indítvány felett csak a Tornaegyesület régi tagjai szavazhatnak.

Szathmáry János: Az elnök eljárását a legnagyobb mértékben elítéli. Még Tibethen sem találni ilyen jogállapotokat. Az elnök oly jogokat arrogál magának, melyek alapszabályellenesek. Egyszerűen felvesz egy indítványt a tárgysorozatba és tagokat jogaiktól megfosztani akar. (Felkiáltások: Le az elnökkel. — Eljén az elnök! — kiáltják a régi tagok.)

Vas István dr.: Van az elnöknek egy magasabb fórum is, a kormány, a belügyminiszter! A kormánynak felfüggesztési joga van, ha az alapszabályok be nem tartatnak. A kormányhoz fogunk apellálni. Ott nem hozkodhat elő Reisinger dr. a Kuriával! (Óriási zaj. — Menjének a kormányhoz! Kiáltások a régi tagok között.)

Szántay Béla: Miután az elnök pártoskodóan tölti be hivatását, bizalmatlansági indítványt tesz az elnök ellen. Kéri indítványára a szavazást elrendelni. (Viharos taps az új tagok között, zajos — Eljén az elnök! — kiáltások a régi tagok között.)

Bak Sándor: Az elnök ellen bizalmatlansági indítvány tétetett, melyet valahogy el kell intézni. Az elnök nem vezetheti az ülést tovább, de minthogy kivüle az elnöklésre jogosított tag nincsen, kéri az indítványnak a legközelebbi ülésre való kitűzését.

Elnök: Felteszi a bizalmatlansági indítvány felett való szavazásra a kérdést. E kérdésben is csak azok szavazhatnak, akik egyúttal nem tagjai az Atletikai Klubnak. (Óriási taps és éljenzés a régi tagok között.)

Szathmáry János: Nagyon furesának találja az elnök eljárását. Több mint egy óraja tanácskoznak, de még egyetlen szabályszerű ténykedés nem történt. Az elnök megfosztja a szavazati jogtól azokat, akik ellene bizalmatlansági indítványt tesznek. Ez hallatlan erőszakosság. Hogysem ilyen jogtalanság történjék, kéri a bizalmatlansági indítványt semmisnek tekinteni.

Elnök: Nem változtatja meg álláspontját és a szavazati jogot csak azoknak adja meg, akik egyúttal nem tagjai az Atletikai Klubnak. Névszerű szavazást rendel el, hogy a szavazatképes tagok megállapíthatók legyenek. (Óriási zaj.)

Ifj. Vas Gusztáv: Kijelenti, hogy addig, míg az elnöki székben ez a pártoskodó elnök ül, addig míg az elnök őket jogaiktól megfosztja, e teremben tárgyalás nem lesz és ők minden tárgyalást meg fognak akadályozni. (Zajos helyeslés az új tagok között.)

Kaszab Géza szólni akar, mire Kömives pénztáros kijelenti, hogy Kaszab nem tag és így nincs szólási joga.

Vadász Armand dr. erre az elnökhöz megy és Kaszab tagsági díját lefizeti.

Kaszab Géza: Miután ifj. Vas Gusztáv kijelentette, hogy őket tárgyalni nem engedik, kéri az elnököt, hogy az ülést rekessze be.

Elnök Vas Gusztáv ezen kijelentésére való tekintettel az ülést berekeszti.

Az ülés után az új tagok értekezletet tartottak a teremben és elkészítették azon tagok névsorát, akiknek az elnöklő alelnök a szavazati jogot meg nem adta. Hír szerint a közgyűlés érvénytelenítése végett lépéseket fognak tenni a belügyminiszeriumban.

Bolygó színésznők.

Aradról — Miskolcra kényszerutlevélen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 6.

Fiatalkorú bohó varrólánykák, s romantikus gondolkozású kiesel nőcskék, akik forró érzéssel vágyódtak a színpadra, megborzadtatok volna a világot jelentő deszkáktól, ha ma véletlenül jelen vagytok annál a jelenetnél, amely az aradi rendőrségen Kovács Antal rendőrhadnagy szobájában lejátszódott.

Egy öregedő színésznő, családi néven Pásztor Margit a leányával, a szép és fiatal Pásztor Honkával megjelent a rendőrségen. Nem tudták ott a járást és előbb Hoffmann György hadnagy szobájába mentek. Minthogy Hoffmann osztályába leggyakrabban az ő ellenőrzésével megbízott kétes hírű nőcskék szoktak ellátogatni, hogy engedelmet kérjenek a szerelmi iparpártolásra; hát mindenki amolyan nőnek nézte a két, kissé kopottan öltözött hölgyet. Az idősebb nő a rendőrhadnagy füléhez hajolva valamit sugott.

— Sohse szégyelje a dolgot, — mondta Hoffmann mosolyogva — másnál is megtörtént már az.

— Micsoda?

— Hogy igazolványt vált.

— Pardon, — mondta az idősebb nő — a hadnagy ur téved. Mi színésznők vagyunk és kényszerutlevéllel akarunk hazamenni.

A hadnagy bocsánatot kért a tévedéseért és előzékenyen átkísérte a nőket Kovács Antalhoz.

— Ide tartoznak a kényszerutlevél ügyek, — mondta.

Itt aztán az öregedő Pásztor Margit elpanaszolta, hogy ő és a lánya a szomszédos Lipván tartózkodó Miklóssy Gábor színigazgatónál működtek. Minthogy lejárt a szerződésük, hát a direktor elbocsátotta őket.

— Az igazgatónak nem a legjobban megy a színház — mondta az idősebb hölgy — hát akit lehet elbocsát. Átjöttünk Szendrey Mihályhoz ajánkozni, de nem tudott bennünket alkalmazni. Nagyon sokat nélkülöztünk már. Haza szeretnénk menni, de nincs uti költségünk.

— Hova valók?

— Miskolcra. Az apám ott nyugalmazott tanár, — mondta siránkozva Pásztor Margit. — Hiába figyelmeztetett szegény apám, hogy ne menjek a színpályára, nem hallgattam rá. Sőt még a lányomat is színésznőnek nevelem. Nagyon sanyaru az életünk. Haza akarunk menni. Kényszerutlevelet kérünk.

A rendőrség telefonon tudakozódott a miskolci főkapitányságnál, ahol megerősítették a színésznő adatait. Kiderült, hogy az atyja Miskolcon közbeesülésben álló előkelő ember.

A rendőrség erre kiállította a kényszerutlevelet s a két színésznő boldogan szállt föl a vonat zsufolt harmadosztályu kocsjába, amely elviszi őket oda, ahova a sok szenvedés és nélkülözés után épen úgy vágyanak, mint hajdanában a sikerrel biztató deszkákra vágyakoztak; — elviszi őket az egyszerű, de nyugalmas szülői házba.

MULATSÁGOK.

(=) A „Gutenberg“-dalkör hangversenye. A nap-nap után fokozódó érdeklődés jelzi az aradi nyomdászok „Gutenberg“-dalköre ezidei mulatságának nagy sikerét. A programszámokból kiemeljük Szalay Aranka urhölgy magánszámát és a dalkör precizen betanult énekszámait.

Az előjelok oda mutatnak, hogy fényes sikere lesz a mulatságnak. Jegyek kaphatók az összes aradi nyomdáknál. Azok, akik tévedésből meghívót nem kaptak és arra igényt tartanak, ezúton hívja meg a rendezőség.

A Mariházy pár Aradon.

*
Tervek és háboruságok.

*

Korzón és kávéházakban és a kedves viszontlátások egyéb helyein, egy művészpárt köszöntöttek ma a régi ismerősök. A pillantásokban benn volt az utólagos gratuláció az új házaspárral szemben, akik nemrég tartották esküvőjüket, s a köszöntés másik fele azt a rokonszenvet árulta el, amely mind a kettőjüknek közelebbi és régebbi aradi színészkedésük idejében kijárt s azóta irányukban megmaradt. A kecskeméti színház igazgatója, Mariházy Miklós és felesége, Turchányi Olga egy napig Aradon időztek. Mariházy rövid ideje származott innét el, azért essék szó előbb a feleségéről.

Turchányi Olga akkor vonult be az aradi művészéletbe, mikor Aradon egy nevezetes esemény ünnepegyessé tette a színházjáró népet. Akkor nyílt meg a nyári színikör s a felavató előadásán ő szavalt a könnyed nyári Muzsának ültözve az ez alkalomra írt prólógot. Azóta felkerült Budapestre, bejárt egy darab külföldet, hazajött és mint a Magyar Színház sabrettje, a Vig őzvegnyben a legigazibb Glavari Hamnát alakította. S most direktorné lett.

Mariházy az első kecskeméti saison szomorú tapasztalatainak hatása alatt volt, amelyekre jellemző az a kulturális adat, — amit e lapban meg is írtunk — hogy Ujházy egyik vendégszereplésére abszolút kevesen tódultak s az előadást nem lehetett megtartani. Kellemetlensége akadt egy-két kecskeméti újság embereivel, akiket ő sehogysan akar újságírónak elismerni. A differenciák — mondja — azon kezdődtek, hogy ezeket nem akarta megtérni a színezspáholjban, amikor abban művésznők is voltak. Beszuját ki is öntötte egy nyilatkozatban, amelyet egy fővárosi lap közleményére vonatkozólag írt s amelynek közlésére bennünket felkért. A nyilatkozat így szól:

Kedves Szerkesztő ur! A „Pesti Hírlap“ 1909. április 4-iki számában az áll, hogy én harcolok a hírlapírókkal. Ez nem áll, én Kecskeméten elvitettem a potyajegyet egy Kollar Ferenc nevű zenetanártól és egy Adorján nevű diáktól, akik irtak anélkül, hogy hírlapírók lennének. Hírlapíró ott nincsen. Azonban azonnal amint hivatásos hírlapíró kezébe kerül a toll, a két jegy is visszakerül a „hírlapíróknak“, de — kukacoknak — soha többé!

Üdvözléssel

Mariházy,

a kecskeméti színház igazgatója.

Hogy miért jött Aradra, azt nem kérdeztük tőle meg. Talán furcsa lett volna föltenni róla, hogy már most az aradi színházért dolgozik, amikor az itt megkedvelt Szendreynek még két éve van hátra és nem lehetetlen, hogy úgy van. Aból különben nem csinál titkot, hogy szeretne aradi színigazgató lenni és az ország bármely városába megváltaná Szendreynek az első osztályu jegyet, ha ezt a kis pozíciót neki átengedné. Beszéli azt is a színész körökben, hogy egy budapesti színházi vállalkozás terve foglalkoztatná. Ezt se kérdeztük meg, miután óvatos színi direktorok az íyet ugysis letagadják.

Polónyi és Lengyel hadakozása

Lengyel Zoltán válasza.

— Fővárosi tudósítójától. —

Arad, április 6.

Polónyi Géza tudvalevőleg arra kérte a Kuriát, hogy a Lengyel Zoltán ellen indított sajtópörében ne a budapesti esküdtbíróóság, (amelyet ő elfogultnak tart) ítélkezzen, hanem delegáljon a Kuria egy vidéki esküdtbíróóságot.

Erre ma Lengyel a Kuriához beterjesztett előterjesztés alakjában válaszol.

(A sáros megnyilatkozás.)

— Azzal a beadvánnyal, — mondja többek között az előterjesztés, — amelyet Polónyi Géza a budapesti kir. ügyészséghez intézett és sietve sajtó útján leköszölt, nem foglalkozom. A beadvány nincs a per iratai között. Maradjon ez tehát továbbra is a budapesti kir. ügyészség magánkinése. Az ilyen fajta, mindenkit megrágalmazó és mértőföldnyi körzetben sarat freccsöntő megnyilatkozások különben is csak a lélekbuvárt érdekelhetik...

Az ügyészség indítványával foglalkozva Lengyel Zoltán citálja Polónyi első bíróküldési kérelmét. E kérelem jóslásait a későbbi tények teljesen megcáfolták. — Polónyi például azt mondta, hogyha Budapesten tárgyalják a pört, vége a bíróság tekintélyének.

(A szentes okkók.)

A bíróság tekintélyének lerontására, — válaszolja Lengyel Zoltán — az elnök egyéni becsülete ellen, a bíróság terrorizálására az én részemről nem történt semmi sem. Amde semmiféle panaszaim adatai szerint Polónyi Géza és politikai barátai a főtárgyalás egész tartama alatt becsinéltek és szidalmazták az eljáró bíróságot, interpellációval fenyegetőztek és szentes cikkeket özönével próbálták az igazságszolgáltatást irányítani. Midőn a bíróság engem három havi fogházra ítelt, ezek a becsinélések megszűntek. Amde az ítélet és veredikt megsemmisítése után a főmagánvádló, a kit első bíróküldési kérvényében a bírói tekintély elszánt védelmezőjének tőgájában láttunk, a maga személyében állott ki a piacra és példátlanul durva, örületes támadást intézett a főtárgyalási elnök személye és egyéni becsülete ellen.

(Milyen ember Polónyi?)

A főmagánvádló olyan ember, aki semmitől sem riad vissza. O reá igazán alkalmazható bíróküldési kérvényének az a kitétele: „nincs az igazságszolgáltatásnak olyan erekllyéje, amit kiméltetlenül be ne szentesne“. A per története arra vall, hogy Polónyi Géza és vele szövötközött politikai barátai adandó alkalommal készek a bíróság ellen intézett terrorista hadjáratnak megismétlésére. Bár teljesen megbízom a bírói függetlenségben, mégis azt kell mondanom, hogy emberi számítás szerint a főmagánvádló társaságának terrorista kísérlete ellen legtöbb védelmet az ország fővárosában található, ahol a közvélemény ellenőrző ereje leghatékonyabb és ahol az ország első törvényszéke ugyancsak biztosítékul szolgál arra, hogy a főmagánvádló megfélemlítési próbálkozásai egészen hatástalanok maradnak.

(Milyenek az esküdtek?)

Lengyel Zoltán előterjesztése ezután az esküdtekkal foglalkozik és kimutatja, hogy az elmúlt tárgyaláson ezek az esküdtek éppenséggel nem voltak elfogultak Lengyel Zoltán javára. Igaz, hogy a Kuria kizárta az ítélkező tizenkét esküdtet, de ebből nem lehet az egészre következtetést levonni.

Igen merész részéről — folytatja — a kir. ügyészség részéről, hogy az eljáró esküdtek hibáit ki akarja terjeszteni az összes budapesti esküdtekre, akiknek már az évi főlistroma is az előző évitől elűtő. A kir. ügyészség véleménye szerint egészen bizonyos, hogy az új budapesti esküdtszék tagjai közt újra lesz egy Mahunka, ki meglátogatja az ügyészséget, az új esküdtek is éljenezni fognak, midőn Polónyi Géza erkölcsi bizonylatot kap és újra akad egy Schwarz Vilmos dr., aki Polónyirt lelkesen poharat ragad a kezébe. Mulatságos föltevés és mulatságos az is, hogy a kir.

ügyesség félelem és gáncs nélkül való esküdtet Budapest nyolcszáz ezer lakosa között nem remél találni, de biztosan megtalálja ezeket valamely kis vidéki városban.

(Milyen a sajtó?)

Polónyi arra is hivatkozott, hogy a budapesti sajtó neki ellensége és uton-utfélen azt hirdeti, hogy nem becsületes ember. Erre így válaszolt Lengyel:

— A budapesti sajtó nem helyi, hanem országos jellegű. Hatása a vidéken talán még nagyobb, mint Budapesten. A helyi sajtó pedig a vidéken egyes befolyásos emberek kezében sokkal könnyebben irányítható egyoldaluan, mint a fővárosi. Sőt bekövetkezhetnék az is, hogy a főmagánvádló, aki milliomos, a per idejére, a vidéki kis társadalom megdolgozására egyenesen helyi lapot alapítana. Hiszen már régebben alakult egy azóta megszűnt hetilap, melynek kizárólagos programja az én megragalmazásom volt. És csak ismétlhetem azt, amit az első bírókúldési kérelemre beadott észrevételeimben mondtam, hogy nagyon könnyű megmérgezni egy pohár vizet, de nem lehet megmérgezni a tengert.

Az előterjesztés így végződik:

— A főmagánvádló, ha azt akarja, hogy a bíróságra ne nehezkedjék terror, ha azt akarja, hogy az esküdtbírák elfogulatlanok maradjanak, ennek módja egyszerű. Ne terrorizáljon, tartsa féken falkáját, ne becsületes a bíróságot, ne ijesztgessen az esküdteteket és ne keverjen bele a perébe oda nem tartozó, lelkiismeretlen, izgató momentumokat. Bírókúldési kérvénye azt szeretné elérni, hogy azok a gonosz mesterkedések, amelyeket csak semmisségi panaszommal voltam képes összerögni, valamely kis vidéki társadalmában nagy vagyonának, jól szervezett társaságának és politikai összeköttetésének segítségével most már tökéletes formában érvényesüljenek. Ezért akar illetékes bírámtól elvonni. Nem igazságot keres, hanem olyan területet, ahol kitanult praktikákkal legkönnyebb az igazság elfojtása. A kir. Kuria a bírókúldés kérdésében már határozott. A főtárgyalás során történeteket pedig semmisségi panaszom kapcsán már elbírált. Az újabb bírókúldési kérelmet semmiféle új vagy komoly érv nem támogatja. Ép ezért — mindenben újlag is hivatkozva, az első bírókúldési kérelemre beadott észrevételeimre is — tisztelettel kérem a nagyméltóságu kir. Kuria:

hogy főmagánvádló s a budapesti kir. ügyesség bírókúldési kérvényét méltóztassék elutasítani.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Donáth Armin szabadlábán. A postaigazgatóság átírt az ügyességhez, hogy miután Donáth Armin esaládja a posta kárát megtérítette, feljelentését visszavonja s kéri Donáth ellen az eljárás megszüntetését. Az ügyesség arra az álláspontra helyezkedett, hogy miután szolgálati viszonyról van szó, az eljárást hivatalból nem folytatja, beszünteti s már tegnap délben szabadlábára helyezte a kártyaszervenvedély áldozatát.

§ A dánosi kőművesek. Budapestről jelentik: A harmadévi dánosi vérfürdő alkalmával a rendőri riporterek versenyt nyomoztak a csendőrséggel. Így Urai Dezső, az Egyetértés munkatársa is lent járt Dánoson s a helyszínen arra a feltevésre jutott, hogy nemcsak a cigányokra, akikre utóbb rábizonyult a bűn, hanem másokra is ki kellene terjeszteni a nyomozást. Az ő adatai szerint a gyilkosság előtti órákban három kőműves borozott a csárdában s feltevése szerint nem lehetetlen, hogy ezeknek is részük volt a borzalmas gyilkosságban. Urai Dezső ezt megírta lapjába, mire a három kőműves, névszerint Gebhardt Pál, ifju Páncél Sándor és Páncél Kálmán sajtópert indítottak ellene. Vádiratuk ellen a védő, dr. Ács Jenő kifogásokat adott. A vádtanács ma úgy döntött, hogy az ügyet főtárgyalás elé utalta.

Viharos jelenetek a zágrábi pör tárgyalásán

Meggyanusított magyar függetlenségi képviselők.

— Távirati tudósítás. —

Arad, április 6.

Hetek óta tart már a nagyszerb hazaárulási pör zágrábi tárgyalása. Több, mint harminc vádlottat hallgatott ki eddig a bíróság s ezek mind tagadták, hogy a szerb kormány bérencei lennének. A tárgyalás alatt, de már azelőtt is, felmerült az az osztrák részről többször hangoztatott gyanúsítás, hogy a nagyszerb propagandában magyar képviselőknek, még pedig függetlenségi képviselőknek is volt részük. Ezt a gyanúsítást a vizsgálóbíró és az ügyész eljárása is támogatni látszott; emiatt a mai tárgyaláson a vádlottak igen viharos jeleneteket rögtönöztek és majdnem inzultáltak az ügyészt.

A viharos tárgyalásról Zágrábból a következőket jelentik:

A hazaárulási pör mai tárgyalásán szenzációs dolog történt. Miután az elnök megnyitotta a tárgyalást, Accurti Milán dr. ügyész annak előrebocsátásával, hogy az elnök hozzájárulásával cselekszik, felolvasta egy budapesti lap április 3-iki vezércikkét, mely hivatkozással az egyik vádlott állítására, többek közt azt mondja, hogy a vizsgálóbíró a vizsgálat alatt a vádlottakhoz tendeciózusan intézett kérdéseket, az ügyész pedig magyar politikusokat gyanúsít meg a propagandában való részvétellel. Ez — ugymond az ügyész — nyilván Kosutics vizsgálóbíróra vonatkozik. Megállapítja, hogy Kosutics sohasem követett ilyen eljárást.

A vádlottak az ügyész e szavaira izgatottan ugráltak fel.

— De bizony megtette! — kiáltották. — Bizonyítani tudjuk!

Elnök: Csend legyen!

Több vádlott: De bizony igaz! Én is hallottam! A vizsgálóbíró azt mondta Nedakovicnak, hogy ezt a pört Budapesten kellene tárgyalni.

A nagy zajban alig birt az elnök rendet teremteni. Végre is az ügyész kijelentve, hogy nincs több mondanivalója, leült.

Budiszavlyevics Bude védő reflektálni kíván az ügyész szavaira.

Az ítélő-tanács visszavonul, hogy az engedetlen vádlottak megbüntetéséről tanácskozzék. Az ügyész benn marad a tárgyalóteremben. A vádlottak feléje rohannak és így kiáltoznak:

— A vizsgálóbíró azt mondta, hogy magyar politikusok is követtek el hazaárulást. Tanuk vannak, akik ezt hallották! A vizsgálóbíró kikelt a függetlenségi párt ellen!

— Így nem lehet vizsgálatot vezetni! — kiáltja mind több és több vádlott.

A nagy zivajban alig lehetett érteni egymás beszédét. Végre bevonult az ítélőtanács s az elnök kihirdette a határozatot, amely szerint a tanács az összes vádlottakat viselkedésükért öt napi zárkára, Petics vádlottat 2 napi és Privics Ádám meg Gruics Györgyöt 1 napi börtönléssel szigorított zárkára itéli. A szolgák ki akarják vezetni a vádlottakat. Óriási zaj támad erre. Egyik vádlott így kiáltott:

— Akasszanak fel bennünket, hiszen az ítélet már ugymond megvan! Felesleges itt minden tárgyalás.

Perescsanin vádlott: Hitványság, amit velünk művelnek!

Nagy zajban végre kivezetik a vádlottakat és folytatják a tárgyalást. Az ügyész ekkor bejelentette, hogy mi történt a szünetben. Meg-

nevezte a zavargó vádlottakat és kérte megbüntetésüket.

Elnök: Majd később fogunk e felett határozni.

Ezután áttértek a kihallgatásra. Következett a harmincnyedik vádlott kihallgatása.

A „becsületes” nevelőnő.

Budapest rejtelseiből.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, április 6.

Ma hajnalban a budapesti főkapitányságra egy rendőr egy urat és egy hölgyet kísért be. Az ügyeletes tisztviselő elé vezette őket, ahol nyomban megkezdődtek a kihallgatások.

Először az ur (harminc év körüli, jó külsejű fiatal ember) lépett elő és a következőket mondotta:

— A nevem Habrovsky Sándor. Dijnok vagyok. Ezzel a kisasszonnyal tegnap az utcán ismerkedtem meg, Rögtön láttam, hogy nincs szándékában (s talán soha nem is volt) az erény díjért pályázni és ezért megszólítottam. Ő szendén mosolygott és válaszolt. Ismeretségünk gyors tempóban haladt a bizalmasság felé úgy annyira, hogy nemsokára a Szvetenay-utcai Nemzeti-szállodában csevegtünk egyről-másról. Azután lementünk az utcára és azt mondtam a kisasszonynak: „Adieu!” Mire ő tágra meresztette szemét és így válaszolt: „Hogyan adieu? Csak így ukk-mukk-fukk azt mondja, Adieu és azután itt hagy!” Nyomban megértettem, hova céloz az ártatlanság. En azonban tisztességes ember vagyok és még az a gondolat is borzalommal tölt el, hogy én szerelmet hitvány pénzért vásároljak. Epen ezért, mikor egy rendőrhöz értünk, azt mondtam neki: „Rendőr, itt van egy erkölcstelen leány, tartóztassa le!” Most pedig itt emelek ellene panaszt erkölcsatlenség miatt.

A rendőrtisztviselő ezután a leányt vette elő. Elmondotta, hogy B. Klára a neve, husz esztendő és nevelőnő. Azután így folytatta:

— Amit ez az ur itt mondott, az szemérmes hazugság. A keleti pályaudvarnál találkoztam vele először, még tegnapelőtt. Ott szólított meg, de én eleinte rá se néztem. De azután addig könyörgött, amíg megszántam. Azt mondta nekem, hogy ő előkelő miniszteri tisztviselő és bejuttat engem a városhoz tanító-nőnek. Elkisért a lakásomra is és folyton ostromolt, de én érzéketlen maradtam, mint a márvány, mert én kérem, becsületes leány vagyok és mert jól tudom, hogy egy szegény leánynak az egyetlen kincse a becsülete és az többet ér, mint egy négyemeletes ház.

És mit csinált a dijnok ur? Azt csinálta, hogy elvitt a Kör-kávéházba és ott a sárga földig leitatott. Ilyen állapotban mentem azután vele. Kérdeztem, hova megyünk, mire ő azt felelte: „a templomba, szivecském!” De én becsületes leány vagyok és rögtön láttam, hogy az a szoba nem templom. Elhatároztam, hogy életem árán is megvédelmezem legdrágább kincsemet. A dijnok ur csapta a szelet körülöttem, de én nem engedtem. Erre erőszakoskodni kezdett. Ledobott az ágyra. Én fölugrottam. Ő visszadobott. Én megint föltápáskodtam és végül mégis sikerült megmenteni a becsületemet. Ez az igazság. És ezért én, kapitány ur, panaszt emelek Habrovsky Sándor ellen: 1. becsületsértésért; 2. rágalmozásért és 3. erőszak megkísérlésért.

Mikor a dijnok hallotta ezt a rettenetes vádbeszédet, megdöbbsent és azt mondotta, hogy ő visszavonja a panaszát.

— *En nem!* — kiáltotta a nevelőnő. —
Meghurcolt becsületed elégtételt kíván!

Ennek következtében megindították az eljárás a díjok ellen. De mielőtt szabadon eresztették volna a párt, két detektiv meggyőződött arról, vajjon van-e rendes lakásuk. Van, és ezért mindkettőjüket elbocsátották.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szerda: *Monna Vanna*, dráma. Márkus Emma felléptével. (C bérlet).
Csütörtök: *Francillon*, színmű. Márkus Emma felléptével. (A bérlet).
Péntek: Szünet.
Szombat: Szünet.

* **Márkus Emma vendégjátéka.** Második felépésűl Sardou híres drámáját, a *Boszorkányt* választotta az aradi színház kiváló vendégművésznője. Zorályát, ezt a szenvedélyből és szerelemből formált női alakot Márkusénál tökéletesebb művészetben elképzelni is lehetetlen. A második felvonásbeli szerelmi enyelgése Don Enriquével a legartisztikusabb színpadi alakítások egyike. Hatalmas volt nagy jelenetében vész-bírái előtt. Megrázó kitörése után elementáris erővel zúgott fel a taps, mely egyébként egész este kijutott a nagy művésznőnek páratlan alakításáért. A nagy művésznő mellett egyedül *Hunyady József* produkált kiváló Ximenes biboros szerepében. *Kesztler* fáradtan adta *Enriquét*. Feltűnően jó volt *Lászy Etel* egyetlen jelenetében, amelyen nyílt színe megtapsolták. *Kőrössi Juci* és *Harmath Józsa* kis szerepeikben is feltűntek. *Tilgerné* szereplése mélyen leszállította az előadás nivóját. Érthetetlen, hogy miért szerepelteték ezt a különben derék és ambiciózus karhölgyet beszélő szerepekben, mikor ezt sem ő, sem pedig a közönség nem kívánja. Mint megbotránkoztató jelenséget emlitjük fel egyes kóristák indolenciáját, akik két soros szerepüket sem tanulják be és képesek ezáltal egész jeleneteket megakasztani. (H. G.)

* **Monna-Vanna.** Márkus Emma, a színház illusztris vendégművésznője holnap a *Monna-Vanna* címszerepét játssza ezuttal először Aradon. A főszereplők a következők: *Kesztler*, *Mártonfi*, *Várnay* és *Ditrói*. Csütörtökön bucsuzik az aradi közönségtől Márkus Emma a *Francillon* című színműben.

* **Színházi inspekción.** A polgármester a színi-ügyi bizottság tagjainak inspekciónját így állította össze: *Lukácsy Lajos*, *Nemes Zsigmond dr.* és *Stauber József* április hó 8-tól 16-ig; *Andrényi Károly*, *Müller Károly* és *Tedeschy Viktor* április hó 16-tól 24-ig; *Kabdebó János dr.* *Mandl Vilmos dr.* és *Lőcs Rezső* április hó 24-től 31-ig; *Barabás Béla dr.*, *Mülek Lajos dr.* és *Wadowszky Gusztáv* május hó 1-től 8-ig; *Kádas Kálmán*, *Sarlot Domokos*, *Reicher Károly* és *Tisch Mór dr.* május hó 8-tól 16-ig.

* **Az antik szekrény.** Az *Uránia* színház szenzációs bohózata, melynek szüzséje a híres francia bohózati írók, *Keroul* és *Barré* tollából került ki, a közönség nagy tetszésével találkozott. Egymást érik ebben a bohózathoz a legkacagtatóbb helyzetek, melyek igazi francia eszprivel vannak csoportosítva. A Nincs-e valami elvámolni valója? szerzői ezzel a bohózatukkal is tanujelét adják annak, hogy mennyi virtuozitás kell ahhoz, hogy a pikantéria ne fadjuljon drasztikumá. Ez a kép is bővelkedik pikáns helyzetekben, melyek azonban sohasem válnak izléstelenekké és a közönség szinte sajnálja, mikor a bonyodalom véget ér és a kitűnő

bohózati már csak egy jól töltött negyedóra kellemes emléke marad. *Keroul* és *Barré* bohózatát szerdán mutatja be utoljára az *Uránia* színház.

A rabló mecénás.

Izgalmas kaland.

— Fővárosi tudósítónktól: —

Arad, április 6.

Ivanác Sándor budapesti festőművész tegnap délután meglátogatta barátját, *Jánossi-János* Béla festőművészt annak *Józsika-utca* 4. szám alatti lakásán.

Bohémiaiban a hónap utolsó huszonhat napján nagy a szegénység és a két művész épen azon töprengett, honnan lehetne egy kis pénzmagra szert tenni, amikor megjelent a mentőangyal egy munkáskülső férfi képében.

Cédulát hozott kezében, amelyre *Jánossi* címe volt felírva és azt kérdezte, jó helyen jár-e?

— Előbb mondja meg, mit akar, — válaszolta *Jánossi*, — azután megmondom, hogy jó helyen jár-e, vagy sem.

— A *Hunyadi* kávéházból küldtek ide négy kis képért, szolt az idegen, adnak érte 40 koronát.

Negyven koronát négy festményért! Alávaló ember még az is, aki művészembernek ilyet kínálni mer! A vászon és a festék többé kerül. Nem számítva az időt és ambiciót, melyből sok van.

— Alávalóság! — gondolta *Jánossi* és ki-nyujtotta tenyerét:

— Ide azt a 40 koronát!

De az idegennél nem volt negyven korona. Azt mondta, hogy majd elhozza. Ebbe *Jánossi* nem akart beleegyezni, *Ivanác* is azt gondolta, hogy nem tiszta az ügy és ajánkozott:

— Add oda a négy képet, elmegyek velem és hozom a pénzt.

Már így állt az alku. Ketten elmentek. Az idegennél nem volt inyére a kíséző, minden áron leakarta rázni a nyakáról, menjen kávéháza vagy vendéglőbe, várja meg ott, stb. *Ivanác* nem tágitott.

— Hát tudja mit, mondotta az idegen a *Sziv-utca* és *Andrássy-ut* sarkán, akkor ne menjünk olyan messze. Van nekem itt is vévőm. Várjon meg itt a kapu előtt.

De *Ivanác* nem várt a kapu előtt és okosan tette, mert később kiderült, hogy a háznak két bejárata van. Fölmentek az első emeletre, ott az idegen becsengetett *Bachruch* Nándor lakásába, de hamarosan kijött a képekkel.

— Smucigok az emberek! — mondotta. — Négy műremekért csak 38 koronát akartak adni. Megyünk máshová.

Mest ugyanazon háznak *Sziv-utcai* oldalán vezette fel a festőt a harmadik emeletre, ott elordította magát:

— Nyomorult pamacsnyaló, hát nem lehet tőled megszabadulni?! ezzel hatalmasan mellbevágta a festőt és rohant le a lépcsőn. Mire a festő kábultságából felocsudott, a képrabló már eltűnt. És vele a festmények.

Ivanác és *Jánossi* följelentést tettek a rendőrségen, mely a csalót most keresi.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357
Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

Ifjúkori emlékek

Sonnenthalról.

*

Az aradi rokonság.

*

A bécsiek híres színésze, a magyar származású *Sonnenthal* Adolf, kit holnap délután temetnek el az osztrák császárvárosban, *Temesvárot* kezdte színészi pályáját. Tizenkilenc éves volt, mikor *Kreibig*, a temesvári német színház akkori igazgatója havi husz forint fizetéssel szerződtette. Előzőleg is játszott, de csak családja és ismerősei előtt. Már pesti szabóinas korában hangoztatta, hogy színész akar lenni.

Unokatestvéreivel, kiknek egyike *Reitlinger* Emma, az aradi izraelita hitközség néhai főjegyzőjének, *Rosenberg* Lipótnak özvegye, gyakran rendezett színi előadásokat. Az ilyen előadásokra — mint aradi unokatestvére beszéli — nagy apparátussal készült a kis *Sonnenthal*. „Diszleteket” szerzett, magát és kis rokonait felöltöztette és szénnel, színes krétával maszkirozta is. Már akkor is a nagy tragédiákban szeretett játszani; leginkább *Othelot* adta s ilyenkor szénnel teljesen befeketítette arcát.

Mikor 1851. októberében *Temesvárra* ment, először csak egészen kis szerepeket kapott. Első színpadra lépésekor azt kellett volna mondania egy randevun levő szerelmes ifjunak:

— Légy nyugodt, még nem jönnek.

A kezdő színészt azonban annyira elfogta a lámpaláz, hogy mikor színpadra lépett és a sugó feléje sugta a mondandóját, úgy értette, hogy ő legyen nyugodtan, mert még nem az ő szerepe következik: és szó nélkül ott hagyta a színpadot.

Az első nagyobb szerepe a *Notredamei* toronyór-ben *Phöbus* volt. Mikor ezzel és több drámai szerepével sikert ért el, direktorától fizetésemelést kért. Az igazgató azonban nem teljesítette kérését, de megengedte, hogy jutalomjátékot válasszon magának. *Sonnenthal* a *Don Carlos*-t választotta. A színházi ruhatárban azonban nem volt erre ruha; *Sonnenthal* ekkor három forintos részletfoglalásra selymet vett és maga varrta meg magának *Don Carlos* kosztümjét.

Egy évi temesvári színészkedés után *Brassóba* ment, ahol a király előtt játszott akkor, mikor őfelsége Erdélyben utazást tett. Ezután gyorsan emelkedett pályáján úgy, hogy az ötvenes évek végén már Bécs egyik leghíresebb színésze volt.

Ekkor történt, hogy unokatestvére férjhezment *Rosenberg* Lipóthoz. *Sonnenthal* arcképet küldött hugának és a kép alá ezt írta:

„Az élet komoly, a művészet derült” — mondja a költő. Én azt mondom: Derült az élete a művésznek, aki művészetét komolyan veszi.

Sonnenthal azóta is többször találkozott hugával *Budapest*ben. Két évvel ezelőtt egy arckép-levelezőlapot küldött *Aradra*, a télen pedig melegen kondoleált neki férjének halálakor.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az „*Asztalos Sándor* társaság” gyűlése. Az „*Asztalos Sándor* társaság” szerdán este nyolcórakor hivatalos helyiségében (*Béresényi-u.* *Duffner* vendéglő) rendes havi gyűlést tart, melyre a társaság tagjait ez uton meghívja *Sófalvi György* elnök.

HIREK.

Orvosok nyugdíjügye.

— Az aradi orvosszövetség akciója. —

Az aradvárosi és megyei orvosszövetség ma közgyűlést tartott, tagjainak élénk érdeklődése mellett. A közgyűlés tárgya volt a közszolgálatban levő orvosok nyugdíjügye. Általánosan tudott dolog, hogy az orvos, de különösen a közszolgálatban álló orvos, nem kötheti tevékenységét a nap egy bizonyos idejéhez, hanem éjjel és nappal, a legmostohább időjárás mellett is, igen gyakran saját egészségének kockáztatásával, szolgálat készen kell állania s nem csodálható, hogy ily egészséget morzsoló foglalkozás mellett az orvosoknak alig 10 százaléka éri meg, hogy 40 éves szolgálatot teljesíthessen s teljes nyugdíjat élvezhessen.

Az aradi orvosszövetség elhatározta, hogy megindítja és részt vesz abban a mozgalomban, melynek célja, hogy az orvosi kar eme kihasznált tagjai, t. i. a közszolgálatban álló orvosok, 30 évi tevékenység után teljes nyugdíjat élvezhessenek s így idő előtt beállott öregségükben, néhány éven át nyugalmas életet élvezhessenek.

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 7-én az időjárás: száraz, enyhe.

— **Kossuth Lajos Tódor, Budapest.** Kossuth Lajos Tódor, mint megírtuk, tegnap Budapestre érkezett, hogy tanuvallomást tegyen egy pörben. A pört a milánói milliomas *Feldrinelli* cég ellen indította *Fejér Márton* dr. fővárosi ügyvéd, aki azt mondja, hogy a milánói cég az ő közbenjárására szerezte meg a szász egyetem hatalmas erdőségeit. *Fejér* közbenjárásért és ügyvédi költségeikért 90,000 koronát követel. Kossuth Lajos Tódor a múlt évben igazgatója lett egy fakereskedelmi részvénytársaságnak, melyet ez a milánói cég alapított; ez most azt akarja Kossuthal bizonyítani, hogy ő becsülte fel az erdőt és az ő szakvéleménye alapján, nem pedig *Fejér* dr. segítségével ütötte nyélbe a cég az üzletet. Ez ügyben már kihallgatták *Bánffy Dezső* bárót is, aki azt vallotta, hogy az ő tudomása szerint *Fejér* a cég képviseletében alkudozott a szász egyetemmel. Kossuthot ma délután kihallgatta a bíróság.

— **A Westinghouse gyár telke.** Ma tartotta meg a helyszíni szemlét az a bizottság, amelyet a Westinghouse gyár telkének az építés előtt való megtekintése végett alakítottak. Ez azért történt, mert ennek a bizottságnak kell eldönteni, hogy a gyár építése megkezdhető-e? A bizottságban a várost *Varjassy Lajos* polgármester és *Sarlot Domokos* főkapitány, a gyárat *Biró Géza* mérnök, a vágongyárat *Sulcz* mérnök, a vízműtársaságot *Mandl Vilmos*, a katonai hatóságot pedig *Matskassy* huszár alezredes képviselte. Az összes kiküldöttek között csupán *Matskassy* alezredes emelt kifogásokat az építés ellen. Azt hangoztatta, hogy esetleges tűz esetén a huszárlaktanya veszélyeztetve van. A bizottság ezután kimondotta, hogy a gyár építése megkezdhető, de azt köthette, hogy a csatornázások megkezdésekor a gyár *Shone*-csatornát köteles készíttetni. Erre nézve a gyár képviselője kötelező nyilatkozatot tett. *Matskassy* alezredes különben kijelentette, hogy ő figyelmébe fogja ajánlani a hadtestparancsnokságnak a gyárépítés megakadályozásának szükségességét.

— **Az arad—nagykikindai vasút pályázata.** Ezt a vonalat, mely rendkívül gazdag vidéken visz keresztül és éppen ezért előreláthatólag igen jól fog jövedelmezni, eredetileg a *Pallós Armin*-cég akarta megépíteni. Éveken át küzdelmet folytatott az Arad esanádi egyesült vasút és annak előkelő pártfogoltjaival, főleg *Zselénszki Róbert* gróffal, hogy az építési koncessziót megkaphassa. Ami végül sikerült is neki. Csakhogy a *Pallós*-cég időközben válságba jutott, rajta már az érdekelt községek áldozatkész támogatása sem segített és így a vasutat más vállalkozó fogja megépíteni. Az arad—nagykikindai vasút r.-t., mint Budapestről jelentik, most az Agrár- és Járadékbank helyiségében szűkebb versenytárgyalást tartott néhány nagyvállalkozó közt, hogy az építés fölött döntsön. Hat ajánlat érkezett be, de ezek közül a *Grünwald*-testvéreket nem vették figyelembe, mert későn érkezett. Legolcsóbb *Freund Henrik* és fia cég, 7 millió 74 ezer koronával. Ez a cég az utóbbi időben több pályázatról lemaradt és, úgy látszik, hogy most az arad—nagykikindai vasút építésénél keresnek kárpótlást. Utánuk következik a *Magyar Epió R.-T.* ajánlata, 7 millió 210 ezer koronával. Majd a *Gregersen G.* és fiai következnek a sorrendbe: 7 millió 223 ezer koronával. Aztán a *Mandel* és *Quitner* cég: 7 millió 248 ezer koronával.

— **Főherceg a léghajóban.** Párisból távira-tozzák: A *Salzburg* nevű osztrák léghajó tegnap délután három órakor francia területen, Dieppetől husz kilométernyire leszállt. A léghajó kosarában *Ferenc Szalvátor* főherceg és egy kísérője ült. A léghajó Linzből előző este tizenegy órakor szállt fel. A helyi hatóságok egy fennálló rendelet értelmében a léghajót és utasait szigorúan átkutatták. A főherceg és az őt kísérő tiszt vonaton Párisba mentek. Mindketten osztrák-magyar egyenruhában voltak, ami nagy feltűnést kellett.

— **Tuszkai Ödön dr.** nőorvos és marienbadi fürdőorvos ma Aradon időzött. *Tuszkai* dr. innen Angliába megy, ahol a „British medical society” meghívására két előadást tart a saját kutatásai alapján álló új tanairól a szívbántalmak új diagnosztikája és gyógyítása címen. Eppen itt Aradon kapta meg *Alban Doran* dr. londoni orvos útján a meghívást. *Tuszkai* dr. aradi látogatását felhasználta arra, hogy az itteni orvosok között tagokat szerezzen a „Marienbadi orvos-otthon” egyesülete számára, melynek *Tuszkai* dr. igazgatósági tagja. Ezen intézmény egyetlen a maga nemében, amennyiben az orvosoknak négy hétre ingyen lakást ad, teljesen felmenti a gyógy-, zene-díjak fizetése alól, valamint ingyen adja az összes fürdőket stb. Aradon ép úgy, mint az előkelő vidéki városokban általában, igen sokan jelentkeztek tagokul. Mindazok, kik az orvos-otthon vendégei akarnak lenni, május elejéig jelentkezzenek *Tuszkai Ödön* dr.-nál (Budapest, Rottenbiller-utca 27.) A jelentkezőket örömmel fogadják és a jelentkezés sorrendjében veszik fel. *Tuszkai* dr. munkáinak listáját is beküldte az itteni orvosoknak és ez uton is kéri őket, válasszanak belőlük: ha a számokat írják meg, szívesen küldi be teljesen díjmentesen azokat, melyek érdeklik az orvosokat. *Tuszkai* dr. egyébként május 20-án kezdi meg fürdőorvosi gyakorlatát Marienbadban, a Palast Wilhelmböhében, ahol főleg a phisikális gyógy módokra van berendezve.

— **Öngyilkos magyar mánás?** *Boroszlói* távirat jelenti: Az itteni községi irodában szombaton egy elegánsan öltözött ur öngyilkosságot követett el. Az öngyilkos állítólag egy magyar mánás és volt országgyűlési képviselő. — Budapestben semmit sem tudnak az esetről, melynek részleteiről még jelentés nem érkezett a magyar fővárosba.

— **Ejegyzés.** Kialapási *Juhász Jenő* cs. és kir. kamarás, a 13-ik huszárezred hadnagya, eljegyezte *Glanz Ily* bárónőt, báró *Glanz* v. b. t. t. leányát Bécsben.

— *Kell Manó* cég ajánlja hirneves *ke-lengrebarisavait* és *ruhadisiz remekeit.* Telefon szám 679.

— **Zeppelin útja.** *Friedrichshafen*ből távira-tozzák: *Zeppelin* ma fejezte be útját, mely teljes sikerrel ért véget. A birodalmi léghajó legközelebb Metzbe megy.

— **Halálozás.** Ma délután helyezték örök nyugalomra a pécskai járás volt szolgabíráját, *Boksán Szevért*. Ma reggel 7 órakor Pécskáról *Kurtiesra* szállította *Limbek* aradi temetésrendező. A holttestet a kurtiesi görög keleti román templomban helyezték el s miután *Rác* mácsai lelkész beszentelte, fölrovatalozták. Dél előtt megérkezett *Károlyi Gyula* főispán, továbbá *Dálnoki-Nagy Lajos* alispán vezetésével odautazott a megye küldöttsége; ott voltak a megye összes főszolgabírái és szolgabírái. *Barbu* Demeter dr. pécskai román lelkész végezte a temetési szertartást. A temetésen óriási résztvevő közönség jelent meg.

Mandelbaum Adolf tegnap délután 3 órakor 61 éves korában Aradon meghalt. E hónap 7-én délután fél ötkor temetik az izraelita temetőbe a *Csernovics Péter*-utca 20. sz. gyász-házból.

— **Még's kövezzék!** Irtunk a minap arról, hogy a városi kövezési alapnak 25 ezer korona a deficitje és így aligha valósíthatók meg azok a kövezések, amelyeket az idei programban terveztek. A program tudvalevőleg fönt van a minisztériumban és már-már úgy látszott, mintha a leérkezendő program végrehajtásához nem tudna a mérnöki hivatal pénzt szerezni. A mérnökségen azonban fölfedezték, hogy a be nem hajtott esatornázási járulékokból lehet némi pénzt szerezni a kövezéshez. Így hát mire a program leérkezik a minisztériumból, megkezdődhetik a kövezés. Azonban egyelőre csak azokat az utcákat kövezzik, amelyekben esatorna van; a többiek csak a esatornázás után veszik munkába.

— **Uj szerb püspökség O-Szerbiában.** *Bolgrád*-ból jelentik: *Nenádovics* dr. konstantinápolyi szerb követ lépéseket tett *Hilmi Husszein* pasa török nagyvezérnél, hogy a hajdani szerb pátriárkák székhelyén, az O-Szerbiában lévő *Ipek*-ben szerb püspökség felállítását engedélyezze; azonkívül előterjesztést tett *Nenádovics* a török nagyvezérnek, hogy a Rigómezőn levő *Ravanicza* kolostort, melynek kápolnájában *Lázár* király és *Milica* királyné hamvai nyugsznak és híres bucsujáró hely — a szerb kormány költségén felépíthesse. *Hilmi* pasa kijelentette a szerb követnek, hogy mihelyt a kormány elkészül a fontosabb és sürgősebb kérdések elintézésével a macedonai és ó-szerbiai reformokkal kapcsolatban, a keresztények, illetőleg a görögkeleti szerbek, bolgárok, görögök és románok egyházi és iskolai ügyeiket is rendezni fogják és tekintettel lesznek a szerbek jogos kívánságára.

— **Közigazgatási tisztviselők nyugdíjazás-ügye.** Budapestről jelentik: A hatásköri bíróság kimondotta, hogy annak a kérdésnek az elbírálása, vajjon a közigazgatási tisztviselő nyugdíjazási feltétele, vagyis szolgálatképtelensége beállott-e és ennek alapján a nyugdíjazása helyesen történt-e vagy nem, a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, nem pedig a közigazgatási bíróságéba.

— **A falu rossza.** Híres legény volt *Eleken, Rác* János. Az egész község félt a kötekedő természetű embertől. Ma este ismét belekötött *Lázár György* eleki gazdálkodóba, akit megtámadott. *Lázár György* erre botjával úgy vágta fejbe *Rác*-ot, hogy ez nyomban összeesett és elvérzés következtében csakhamar meghalt. Az aradi ügyészség megindította a vizsgálatot.

— **A várva-várt trónörökös.** *Rotterdam* távirat jelenti: A hollandiai udvar husvét első napjára várja a királynő lebetegedését. A királyi kastélyban állandóan kerékpáros tüzérkatoná tartózkodik, hogy a trónörökös születése után nyomban jelentést tegyen a tüzérségi kaszárnyában, ahol egy tiszt, egy altiszt és 17 katoná vár a jelre, hogy az üdvözlő ágyulövéseket megtegye.

— **Feleséggyilkos kereskedő.** *Berlinből* táviratozzák: *Haertig* Herman ismert zeneműkereskedő múlt éjjel meggyilkolta 53 éves feleségét. Kalapáccsal szétrepesztette a koponyáját és ámbár már az első ütés halálos volt, még egy ütést mért a szerencsétlen asszony fejére, majd késsel mellén, arcán és nyakán többször megszurta. A kereskedő nyomban ezután a rendőrségre ment és megtette vallomását. Azt állítja, hogy felesége az életére tört. A vizsgálat megállapította, hogy az asszony néhány nappal ezelőtt férjének gondnokság alá való helyezését kérte, mert az örültség jelei mutatkoztak rajta.

— **A szerelmes török.** *Kaim Achamouff* vagyos török, bakui bányatulajdonos körutazásában az elmúlt napokban Budapestre érkezett és titkára, *Hadzsi Alah*, valamint *Brajer Dávid* idegenvezető társaságában sorra járta a főváros látványos helyeit. A gazdag török a Fővárosi Orfeumban megismerkedett *Grünhut* Katia buffetleánnyal, akit annyira megkedvelt, hogy ajánlatot tett neki, hogy kísérelje el őt Abbáziába. A leány apja, *Grünhut* Salamon jelmezsabó oly feltétel alatt adta beleegyezését az utazáshoz, ha a leánya az állása és keresete elvesztéseért kellő kárpótlásban részesül, amelynek összegét 2000 koronában szabták meg, mit a török meg is ígért. A tárgyalások során *Brajer Dávid* szerepelt mint tolmács és közvetítette *Kaim Achamouff* kívánatát. Névtelen feljelentés folytán a rendőrség tudomást szerezvén a dologról, *Brajer Dávidot* kerítés, *Grünhut* Salamont pedig csábítás büntette miatt letartóztatta, amit a vizsgálóbíró is jóváhagyott. *Kisfalvi A. Rezső dr.* védő felfolyamodással élt és kifejtette, hogy büntetendő eslekményről szó nem lehet, mert *Grünhut* joggal kért leányának az elmaradó keresetért kártérítést. *Brajer Dávid* pedig csupán hivatását teljesítette, mikor a tolmácsi szerepet végezte. Ma tárgyalta a védő felfolyamodását a budapesti vádtanács *Csader Gusztáv* bíró előadásában és a terhelteknek azonnali szabadlábra helyezését rendelte el.

— **Uj fékek a lóvasuton.** A lóvasut igazgatósága bejelentette Arad város hatóságának, hogy a szerencsétlenségek elkerülése céljából a kocsikon olyan féket fog alkalmazni, amely egyszerre négy keréknél működik. E fékek a napokban lesz a próbája.

— **Tizennégyezer koronás lopás.** *Miskolc* táviratot kapott az aradi rendőrség, hogy ott a napokban *Lichtenstein* László gazdag földbirtokos házából 14 ezer korona értékű ékszert loptak el. A miskolci rendőrség *Gáspár Lajos* híres betörőt gyanúsítja. *Green Nándor* aradi rendőrkapitány azonban azt jelentette *Miskolcra*, hogy *Gáspár* jelenleg a kassai fogházban ül, tehát más lehet a tettes. *Gáspár* országszerte ismert betörő, aki Aradon is szerepelt a *Kintzig* féle nagy betörésben. Egy ízben merényletet is követett el a nagyszabeni fogház felügyelője ellen.

— **A bazini mandátum.** *Bazinból* jelentik: A kisebbségben maradt *Ivánka* nemzetiségi jelölt hívei petícióval akarják *Osaba* mandátumát megtámadni. Izgatottan gyűjtik az aláírókat, de eddig nem sikerült megfelelő számú aláírókat találni.

— **Letartóztatott gyilkos.** Néhány nappal ezelőtt közöltük, hogy az aradmegyei *Almás* községben *Laszkuc* Ilie odaváló gazdát meggyilkolva találták a saját udvarában. A gyilkost, *Barbatyer Pétert*, *Laszkuc* szomszédját a vizsgálóbíró ma tartóztatta le. A két szomszéd állandó ellenségeskedésben élt egymással. Legutóbb ismét összevesztek, a verekezés hevében *Barbatyer* olyan hatalmasat sújtott egy ruddal szomszédja fejére, hogy az halva esett össze. A gyilkos önvédelemmel védekezik.

— **A babona áldozata.** *Sátoraljaujhelyről* írják: A babonák középkori borzalmasságának esett áldozatul egy szerencsétlen teremtés. *Vágó* községben megőrült egy *Szerafi József* nevű legény. Edesatyja tanácsért kuruzsló asszonyokhoz fordult. — Az asszonyok azt mondták, hogy a legényt az ördög szállta meg s tüzes vassal kell belőle kiverni. Az apa követte a tanácsot s fiát, akit szeretett s meg akart menteni, tüzes rostélyra fektette. Az ördög csakugyan elszállhatott, de magával vitte a szegény fiú életét, aki iszonyu kínok közt halt sebeibe.

— **Tulzsfuott raktár miatt minden a raktáron levő összes ékszereimet, arany és ezüst, valamint acél különlegességi férfi és női óráimat, láncok, gyűrűk, karperecek, valamint óriási valódi ezüst áru raktáromat u. m. tálcák, kosarak és sok száz más darabok, nemkülönben — elsőrangú nehéz tüzi ezüstölt „Chinai ezüst” áruimat beszerzési áron árusítom. A n. é. község szives látogatásáért csd *Weinberger Ferenc* Arad, *Andrássy-tér 20.* 1445**

— **Baleset.** Ma délben *Simay* Lukács fuvaros lovai megbokrosodtak az autóbustól és a kocsit felfordították. *Simay* megsebesült.

— **A Központi-ban** ma tartja bncsuhangversenyét *Kondor* Ernő.

— **Husvétii illatszerek és locsolók** valódi francia és angol gyártmányok már 30 fillértől kezdve, alkoholmentes virágkivonat, gyöngyvirág, rózsza és ibolya illatokban, női bőrtáskák mélyen leszállított árban legnagyobb választékban kaphatók *Hegedűs Gyula* illatszerkereskedésében. Arad, *Andrássy-tér 15.* sz. „Telefon 506.” 41

— **Francia likörök** legbiztosabb készítésére, — házilag — 1 üveg likör aroma *Vojtek és Weisz* nál. 171

VÁROS ÉS MEGYE

— **Néprajzi kiállítás Aradmegyében.** Az aradi Kölcsey-Egyesület néprajzi muzeum-bizottsága április hóban *Kisjenőn* szűkebb keretű, helyi jellegű néprajzi kiállítást rendez, melynek létesítése körül *Hervai Bernát* állami igazgató buzgálkodik legtöbbit. A kiállítás megnyitása április 4-ikére, vagyis virágvasárnapra volt tervezve, de mivel az Országos Néprajzi Muzeum képviselője e napra nem jöhetett le, a megnyitást április végére halasztották el. *Kisjenőn* igen nagy érdeklődés mutatkozik a már is gazdag gyűjtemény iránt. A *kisjenői* kiállítás megnyitására Aradról *Schill József* elnökkel kimegy a Kölcsey-Egyesület néprajzi bizottságának több tagja és *Varjassy Arpád* elnökkel az egyesület tisztviselői.

— **Az áprilisi városi közgyűlés sorrendjének főbb pontjai:** A magyar városok országoskongresszusának értesítése a végleges szervezés és az I. rendes egyetemes gyűlésének megtartása iránt. *Polgármester* jelentése *Dengl József* alapítványa tárgyában. U. a. jelentése *Mészáros Gábor dr.* gáj-külvárosi kerületi orvos kérvénye tárgyában szabadság idő engedélyezése iránt. U. a. jelentése a gáj-külvárosi kerületi orvos helyettesítése tárgyában. A tanács tudomásul vétel végett betérjeszti azon intézkedéseit, melylyel a hidmunkáknak esedékes kereseti kimutatás után a vállalkozónak a kiutalványozás napjától 5⁰/₀-os kamatot biztosított. A tanácsnak előterjesztése a rendőrlégénységnek baleset elleni biztosításának mellőzése s a helyett a nyugdíjszabályrendeletnek megfelelő módosítása iránt. A tisztii ügyészség betérjeszti a *Czukor Lászlóval* tölgyfaanyagoknak és *Szilágyi és társa* céggel mész és cement szállítása iránt megkötött szerződést jóváhagyás végett. *Szikra A. Lenárd* aradgáji róm. kat. lelkész felebbezése drágasági pótlék tárgyában a városi tanács által 8255,1909. szám alatt hozott eluta-

sító véghatározat ellen. A számvevőség előterjesztése a folyó évi január havában elő és leírni rendelt állami adók után esedékes és leírt községi adók jóváhagyása tárgyában. *Szudy Elemér* törvényhatósági bizottsági tag indítványa a városi tisztviselők 5-öd éves korpótléka tárgyában.

TARKASÁGOK.

★

(*A főhercegi cicerone.*) Kedves történetről értesít budapesti tudósítónk. Tegnap délután történt, hogy a fővárosi *Bezeredy-utcai* iskola egyik tanítója, *Ambrózy Béla* növendékeivel, a harmadik osztály tanulóival a budai várban sétált. A diákoknak a vár nevezetességeit mutogatta; épen *Vastagh György* híres szobra elé, a *Osikós* elé értek, mikor a kis *József Ferenc* főherceg, *József* főherceg fia, arra ment a nevelőjével. A kis főherceg nagy érdeklődéssel nézte a sétáló diákokat és megkérte nevelőjét, hogy vezesse őt azokhoz. A katonai nevelő erre bemutatva a főherceget a tanítónak. A kis fenség barátságosan fogott kezet a tanítóval és megkérdezte, hogy kiránduláson van-e a fiukkal.

— Igen, fenség. — válaszolt a tanító — a vár nevezetességeit és a királyi palotát jöttünk megtekinteni.

A főherceg erre ajánkozott, hogy majd ő vezeti be a diákokat a palotába és mindent megmutat és elmagyaráz. Így is történt. *József Ferenc* főherceg végig kalauzolta a fiukat az udvaron és bár délután volt, bevitte őket a palota belső terméibe is. Kedvesen magyarázgatott, aztán amikor jól megnézték a termeket, kezet nyújtott a tanítónak és szívélyesen elbucszott a fiuktól is. Az egyik fiú mosolyogva, szeliden nézett utána, aztán önkéntelenül kitért belőle:

— Milyen kedves, okos ez a fiú. Milyen kár, hogy — főherceg.

★

(*A hangverseny.*) Néhány nappal ezelőtt a Főher Keresztben hangversenyt hirdettek a most Aradra szerződött olaszok. A koncertet azonban el kellett halasztani másnap délutánra. Sokan nem tudtak az elhalasztásról és fölmentek a Kereszt nagytermébe. Köztük volt *Andrényi Károly* is. Csaknem félórán nyugodtan várt *Andrényi* a teremben. Akkor aztán megkérdezte a teremben megjelent egyik újságirótól:

— Mondja kérem, hány órakor kezdik ezt a koncertet?

— Ugy tudom, hogy holnap délután négy órakor.

Andrényi nyugodtan megnézte az óráját, aztán ezt mondta, miközben kifelé ballagott:

— Holnap délután 4 órakor? Nohát addig én nem várhatok.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Ujaradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ujarad, április 6.

A Meteor időjósolata pontosan bevált. Két napi téli jellegzetű időjárás után újlag enyhe, tavaszi időt kaptunk és most már üdvös lenne, ha így is maradna, hogy a vetések sikeresen fejlődjenek.

A gabonaüzlet irányzata most az áprilisi határidő üzletek lebonyolításának hatása alatt áll és határozatlan.

A mai piacon elkelt:

500 mm. buza	13:30—0:00
400 mm. tengeri	6:60—0:00
Rozs	9:60—0:00
Zab	8:00—0:00
Arpa	9:60—0:00

A gabonaárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, április 6.

Amerika 1/2-el magasabb. Készáru 5—10 fillérrel olcsóbb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Dél zárlat	2 óral zárlat
Buza áprilisra ...	13.83—13.84	13.92—13.93
Tengeri májusra	7.39—7.40	7.43—7.44
Rozs áprilisra ...	9.95—9.96	9.98—9.99
Buza májusra —	13.58—3.59	13.66—13.67
Zab áprilisra ...	8.72—8.73	8.67—8.69
Buza 1909 októberre	11.28—11.29	11.4—11.35
Rozs októberre ...	9.05—9.06	9.13—9.14

Zárul 5 órakor.

Utőtőzsde üziattelen.

Elsőrendű

hazai és porosz

Ipari és Cséplőgép szén

Kovács-Köszén,

Salon Köszén,

Pirszén (Koksz),

Vaaló Faszén,

1441

Takaréktüzhely-szén.

Ugy köszen, koksz mint faszén **Boros Béni-tér 2. sz., saját ház, városi szenteleplünk-ről** rostálva, por és kömentesen lesznek házhoz szállítva.

Kneffel Károly és fia

vas- és szén-nagykereskedése.

Szíves megrendeléseit telefonon 139. szám, vagy **Andrássy-tér 14. sz.** (Herman palota) üzleti irókban kérjük.

Egész vagonrakományok szállítására közvetlen a bányából bármely vasutálomásra, egyes vagonra, vagy éves kötésre, legjutányosabb ajánlattal szolgálunk.

IDEGENEK ARADON.

— Április 6. —

Fehér Kereszt szálloda. Maschek József utazó Fehértemplom. — Igmádi Mihály hivatalnok Budapest. — Schneider Lipót igazgató Budapest. — Rosenblüh Lipót utazó Budapest. — Susich Károly közjegyző Karánsebes. — Wolitzer Ignác kereskedő Budapest.

Központi szálloda. Steiner Hugó cukrász Budapest. — Weisz Ede utazó Gyula. — Schweitzer Manó utazó Gyula. — Herbeck Miklós mérnök Budapest. — Löwy Angeló utazó Budapest. — Müller Margit magánzó Budapest. — Kelemen Armin utazó Budapest. — Böhm Béla utazó Budapest. — Beck Oszkár utazó Budapest. — Flegmann Dávid utazó Nagyvárád. — Kemény Zsigmond utazó Budapest.

Vass szálloda. Rokszin Miklós esperes Mekerék. — Vidor Nándor utazó Budapest. — Pálo József utazó Székelyudvarhely. — Zádony Ferenc mészáros Brád. — Barthanusz János hivatalnok Arad. — Balogh Ferenc utazó Budapest.

NEMZETI SZINHÁZ.

Szerda, 1909. évi április hó 7-én:

C) bérlet. C) bérlet.

P. Márkus Emilia vendégfelleptével:

Monna-Vanna.

Dráma 3 felvonásban. Irta: Maeterlinck. Fordította: Ábrányi Emil.

S Z E M É L Y E K:

Guido Colonna Mártonfi R.	Trivulzio	Ditrói Mór.
Marco Colonna Várnay Jenő.	Boreo	De ly Lajos.
Giovanna P. Márkus E.	Torelló	Faludy K.
Prinzivalle Keszler Ede.	Vedio	Belinszky Z.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZINHÁZ.(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)
Szenzációs új műsor.

Műsor: 1909 április hó 7-én, szerda:

1. Komornyikot keresünk. Bohózat. — 2. A hü 16. Életkép. — 3. Jeruzsálem. Termézet után. — 4. A pajkos inas. Bohózat. — 5. Kutyák a hadsereg szolgálatában. Termézet után. — 6. A halász leánya. Dráma. — 7. Az ördög kovácsműhelye. Színes látványosság. — 8. Részeg sportférfi. Bohózat.

9. Az antik smokrény.

Bohózat. Irta: Keroul és Barré.

Személyek: A régiségkereskedő: Prince. A Variete tagja. Az udvaró: Fray F. Az Ambossode r színház művésze. A férj: Dutard. Az Olympia színház tagja. A feleség: Delza k. a. A Vaudeville tagja.

Előadások délután 6, este fél 8 és 9 órakor.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Husvét első napján

vasárnap, április 11-én lesz az aradi nyomdászok „Gutenberg da köré”-nek műsoros táncestélye a városligeti vendéglőben.

NYILTTÉR.*

Husvét leveléző-lap nagy választékban.

Steckenpferd-Bay-Rum

786

Legjobb fejevíz

különösen korpa és hajhullás ellen!

— Mindenütt kapható. —

Husvétli sonka,

császársus (Kaiserfleis)

pörkölt 1430

70 kr. kilója

fogyasztási adóval együtt kapható

Szent László-utca 8.

drbja 2—3 klgr.

Kiadja a házmesterné.

FIGYELEM! Sok értéktelen utánzatot szoktak ajánlani!

Globin
cipőtisztoszer
legszebb

Fény adja a bőrt puhán és egészen tartja.

Kérjünk mindenütt határozottan **GLOBIN-t**
Fritz Schulz jun. r. 6-101.
5861

Fényképezési cikkek.

Bármily gyártmányu fényképező gépeket

előnyben részesítjük. 1215

Fényképezési lencsék bármely minőségben, s az összes fényképezési kellékek és újdonságok rendkívüli előny arban.

Bloch H.

papirkereskedése és könyvnyomdája.

Fényképezési cikkek
gyári raktára.

Telefon 126 sz.

600 oldalas árjegyzék kívánatra ingyen.

Vidéki rendelésekhez részletes használati utasítás és újdonságok ismertetése lesz mellékelve.

Ön csodálkozik!

75.000 pár cipő!

4 pár cipő csak 7 korona 50 fill.

Több gyár fízetési zavarai folytán megbizattam, hogy igen nagy mennyiségű cipőt mélyen a lezállított áron alól eladjak. Ezen oknál fogva eladok

2 pár férfi — és 2 pár női liuzós cipőt

barna vagy fekete bőrből, orrán kaplival, erős szegezett talppal, igen elegáns, a legújabb divat szerint kiállítva, bármely szám szerint. Mind a négy pár csak 7 kor. 50 fillér, utánvétellel küldve.

R. Reiner Schuh Export

Krakau, No. 39. 1438

Kicserelés engedélyezve, esetleg pénz vissza!

DIAMANT FERENC

villanyvilágítás, telefon és csengő berendező

Arad, Atzél Péter-utca 2.

(a színház főbejáratával szemben, Bohos-udvar.)

Telefon-szám 595.

Gáz- és villanylámpák,

csillárok, legjobb minőségű

gáz, villany, benoid**izzótetek, ivlámpaszemek,****rechaud-k acetylen égők, üveg-****felszerelések: hengerek, ernyők,****tupán és gyöngyök, szerelési****anyagok legolcsóbb árakban és**

kivitelben. 227

APRO HIRDETÉSEK.**Ha a „Szöke“**

ismerkedni akar, azt csak lakáson teheti naponként 4-5 óra között. 1434

Dalia.

Ugy szombaton, mint ma is levélment a kívánt helyre. 1433

Egy jókarban lévő kerékpár

Sárossy-utca 4 sz. alatt eladó. 1437

Női ruhát és kosztümöt

a legszebb kivitelben készít Szalkai Margit, Weitzer János-utca 13., a főpostával szemben. 1444

Ház eladás.

Nikodem örökösök tulajdonát képező Tabajdy Károly-utca 1-ső sz. és Pécska-ut 18. számú ház, esetleg kerttel együtt eladó. Értekezhetni Avarfy Ferenc ügyvéddel, Eötvös-utca 5. 1431

Husvétra!

ajánlom minden vallású imakönyvraktáromat. Nagy választék, olcsó árak. Husvét levélzó-lapok nagy választéka. Meglepő újdonságok. Irodai cikkek dus készlete. Nyomatványok elkészítése. Kerpel Izso könyv- és papírkereskedése Aradon. 262

8 család méh eladó.

Feil János tanító, Réhát. 1435

Kiadó lakás

Május 1-étől Karolina utca 3. első emeletén 4 szoba, alkover, erkély, fürdő és cselédszoba mellékhelyiségekkel. 1340

Harmincz évi gyakorlattal

bíró nyugalmazott körjegyző hivatalban vagy irodában alkalmazást keres. Cím a kiadóhivatalban. 1427

Husvétra

minden felekezeti imakönyvek egyszerű és díszesebb kivitelben a legjutányosabb árakon; Husvét képes levélzó lapok nagyban és óriási választékban. Krausz Paulin Színházépület. Telefon 511. szám. 291

Van szerencsém

a n. é. közönség b. figyelmét felhívni címemre, hol a legmagasabb árban veszek uraságoktól levetett férfi ruhát, városi és utazó bundát és mindenféle egyenruhát helyben és vidéken. Bleier I. zsibáros. Szent Pál-u. 12. 1543

A pankotai határban 52 holdas tanyai birtok eladó. 46 hold szántó, 6 hold szőlő.

Bővebb felvilágosítást ad 1337

Angelina, Muszka.

Katóságilag engedélyezett

kiadásítás könyvek, papíráruk és részekben üzletáthelyezés miatti. Ingusz I. és Fia könyv-, papír- és írószer kereskedésében, Weitzer János-utca. 173

Jég

kapható háztartási célokra naponta házhoz szállítva. Petöfi-u. 7a. — Telephon 199. sz. 1292

Tenyésztetés.

Angliából, William Cook világhírű telepéről importált, remek arany-sárga és hófehér Orpingtontörzsek után, a válogatott, friss és feltétlen csiraképes tenyésztés darabja még a legszebb díjazott tojók után is 80 fillér. Rázásmentesen szállítja

Ternyey Árpád

minden kiállításon kitüntetett hírneves Orpingtontelepe **Arad, Demeter-utca 92. sz.** 1440
Terméketlenségért 80% garancia

32—1909. végrh. sz.

Árverési hirdetmény.

Ahúlirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nthalmági kir. járásbíróságnak 1908. évi Sp. 99. sz. végzése következtében Dr. Roman István nthalmági lakos javára, 2900 kor. s jár. erejéig 1908. évi június hó 11-én fogantatosított kielégítési végrehajtás útján felülfoglalt és 1555 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: szobabutor, ló, kocsis és egyéb ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nthalmági kir. járásbíróság 1908. évi V. 158/2. számú végzése folytán 2000 kor. tőkekövetelés, ennek 1907. évi december hó 24. napjától járó 5% kamatai, $\frac{1}{3}\%$ váltódij és eddig összesen 163 kor. 22 fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig Nagyhalmágyon, 79. házszám alatt leendő megtartására 1909. évi április hó 8. napjának d. e. 10 óra határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezenél oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni. Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Nagyhalmágy, 1909. március hó 23-ik napján.

Riedi Akos,
1432 ktr. bír. végrehajtó.

95—1909. végr. sz.

Árverési hirdetmény.

Ahúlirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-ai értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a budapesti IV. ker. kir. járásbíróságnak 1908. évi Sp. 1595/5. számú végzése következtében Dr. Csillag Béni ügyvéd által képviselt Fenyo Imre budapesti lakos javára, 148 kor. 10 fill. s jár. erejéig 1908. évi aug. 17. és június hó 27-én fogantatosított bízósítási és kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 1126 korona 50 fillérre becsült következő ingóságok, u. m. butorok és egyéb ingók nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a pécskai kir. járásbíróság 1909. évi V. 30/5. sz. végzése folytán 148 kor. 10 fill. tőkekövetelés, ennek 1908. évi február hó 10. napjától járó 5% kamatai, $\frac{1}{3}\%$ váltódij és eddig

összesen 164 kor. 20 fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig, M.-Pécskán, az 1065. sz. házszám alatt leendő megtartására az 1909. évi április hó 13-ik napjának délelőtti 9 óra határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni. Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták, és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Pécskán, 1909. évi március hó 29. napján.

Ticby Arpad,
1439 ktr. bír. végreh.

Árlejtési hirdetmény.

A horosjenői esperességben fekvő Talpas község gör. kel. templomának újbóli felepitése céljából készült és az aradi gör. kel. egyházmegye öftisztelendő Szentszékének 285—909 sz. a. kelt határozatával jóváhagyott terv és költségvetés alapján ezennel árlejtési hirdetmény tűzetik ki 42,754 kor. 49 fillér kikiáltási árral. Az árlejtés Talpas községben a felekezeti iskola helyiségében 1909. április 25. éj délelőtt 11 órakor fog megtartatni.

Feltételek:

1. Árlejtők az árlejtés kezdetén a kikiáltási ár 10%-át, bantpénz gyanánt 4275 kor. 45 fillért készpénzben avagy elfogadható értékpapirban tartoznak letenni.
2. A terv, a költségvetés és az árlejtési feltételek Talpas község lelkészi hivatalánál tekinthetők meg.
3. A hitközség fentartja magának azon jogot, melyszerint a pályázók közül azon vállalkozót alkalmazza, a kiből legnagyobb bizalma lesz.
4. A szerződés aláírás után, a vállalkozóra nézve azonnal, — az egyházközségre nézve csakis a Szentszék jóváhagyása után válik jogerejűvé.
5. Az árlejtőknek nincs joguk ahhoz, hogy az árlejtése való részvételük által felmerült költségei visszatérítését követelhessek.

Talpas, 1909. március 21-én

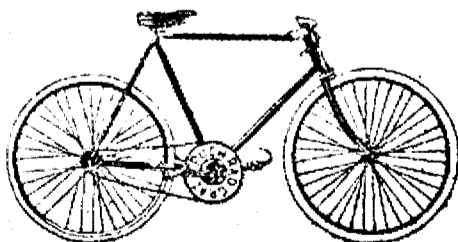
Popoviciu György,
elnök.

1391

Hammer Zs. és Társa

műszerész és mérlegkészítő 1392

Roros Béni-tér 1. sz. — Telefon sz. 370.

Dus választék Helikal-Premier, Puch és Merkur kerékpárokban. Eredeti Viktoria Centrál-Bobbin varogépekben és Singer karikahajós gépek.

Olcsó árak, kedvező fizetési feltételek.

Pontos kiszolgálás, szakszerű javító műhely.

Feltűnő újdonság!

DELICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé más nem szívhat.

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHUVELY.

Husvétii illatszerek

us választéka!

30 fillértől **30** koronáig minden ár, il-
lat és minő-
ségben. :: ::

Crown Perfumery
I. & E. Atkinson,
E. Rimmel
London.

Foubigant, Roger & Gallat,
Piver, Guerlain, Pinaud,
Soc. hygienique, violet,
Bourjois & Co. Paris.

Lohse Wolf, Kiel-
hauser, Mülhens
stb. kiváló gyárt-
mányok.

KÜLÖNLEGESSÉG: DRALLE-FÉLE

Gyöngyvirág és Rózsa-illusió

(Alkohol nélküli illatszer.)

Eredeti és saját gyártmányu Kölni-
viz párlatok. Mülhens-féle virágillatu
Kölni-viz (ibolya, gyöngyvirág és or-
gona) szóró-dugóval ellátva. öntö-
zésre igen alkalmas.

Mindennemü illatszer permetezők és
szóró-dugók.

Legfinomabb francia likör-kivonatok
házilag hideg uton való likör elő-
állításához.

Hánu Nestor

1361

Vöröskereszt Drogeria

Telefon-szám 455. ARAD, Weitzer János-ucca 2. Telefon-szám 455.